

PREȘEDINTELE ION ILIESCU L-A PRIMIT PE DOMNUL ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

La 13 iulie, domnul președinte Ion Iliescu a primit pe Eminența Sa Șef-Rabinul dr. Moses Rosen, președintele Federației Comunităților Evreiești din România. Cu acest prilej, domnul dr. Moses Rosen a prezentat felicitări pentru alegerea domnului Iliescu în funcția de președinte al României și i-a urat multe și mari succese. Domnul președinte Ion Iliescu i-a mulțumit Rabinului Șef pentru urări, exprimându-și speranța că libertatea cultelor și egalitatea deplină a tuturor naționalităților constituie cadrul cel mai firesc de afirmare a identității și a comunității evreiești din România de azi, pe baza lealității și devotamentului față de poporul român, care a pășit pe calea libertății și democrației.

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Glose la plîngerile lui Irmiahu

כַּל דְּרֹפֵה הַשִּׁמּוֹן בֵּין הַמְּעִירִים (איה א-א)
„Toți cei care l-au prigonit l-au ajuns
în strimtoare” (Eicha, I-3).

Nu e greu să fii om de treabă în împrejurări bune. Traiul liniștit și lipsit de griji te face să fii bun și cinstit. Greu este să-ți menții integritatea de caracter atunci cînd ești copleșit de nevoi, cînd suferința te încovoie.

Iată tîlcul cuvintelor profetului. Măreția și puterea de sacrificiu a poporului Torei s-au călit în focul marilor prigoane la care a fost supus. Încercările grele prin care a trecut i-au dovedit caracterul, iar „toți cei care l-au prigonit” au zărit acesteia, atunci cînd el a ajuns „bîn המעיר” „la strimtoare”.

„Căci mare ca marea e nenorocirea ta, cine să te tîmăduiască?” (Eicha, II-13)
כִּי גֹדֹל כִּיִּם שְׁבֹר, מִי יִרְפֶּהָ

O catastrofă, oricît de mare, ce s-ar întimpla pe uscat, nu rămîne fără urme. Ruinele rămase stau generații de-a rîndul drept martori ai dezastrului care s-a consumat. Pe mare, dimpotrivă, naufragiul unui vas, oricît de mare, chiar dacă mii de călători s-ar afla pe dînsul, nu lasă nici o urmă după sine. Valurile își înghițir jertfele și își continuă mersul, de parcă nimic nu s-ar fi întimplat.

Profetul contemporan al marelui catolicism îl asemuiește cu marea, căci de cîte ori n-au fost înghițite de talazurile marii așezări întregi evreiești, fără ca nici o urmă să rămîna ca mărturie? De cîte ori „nenorocirea ta a fost mare precum e marea”?

„Imi voi aminti mereu... de aceea sper” (III-20-21).

De mii de ani ne amintim mereu de distrugerea Templului celui măret. N-am uitat o clipă și n-am încetat să plîngem. O asemenea memorie afectivă ne îndreptățește să credem că speranța noastră nu-i pierdută.

„Să ridicăm inimile spre brațe” (III-41).

Se pot găsi oameni care au „inimă bună”. Cele mai bune intenții îi animă, dar... infernul e pavat cu bune intenții. Nu e de ajuns „inimă bună” dacă brațele nu colaborează. Intenția trebuie să fie tradusă în faptă. Dorința cea bună a inimii trebuie să-și găsească expresia în fapta săvîrșită de brațe. „Să ridicăm inimile spre brațe”.

PE MALURILE BABILONULUI

„Iar Irmiahu porni pe urmele captivilor. Glasul lui tuna: „pe care cale au apucat-o, nenorociiți? Unde-e drumul pe care au fost minaiți? Vreau să merg după ei pe căările care duc spre prăpastia pierzaniei”.

„Mergea, mergea mereu profetul cel plin cu durere în piept. O diră de singe îi îndreptă drumul. Un drum lung și istovitor, drumul martiriului. Pămîntul era îmbibat cu singe, era umplut cu trupuri”.

„Se aplecă și ridică mădulele fraze de prunci, le strînse la piept, le sărută și le udă cu roua sfîntă a ochilor săi.

Întîlni o uriașă tabără de tineri înlanțuiți. Se duse și își puse cătușele lor la brațe și la picioare. Hohotind cu batjocură, dușmanii îi desprinsă lanțurile și-l goniră. Plîngeau captivii, plîngea și Irmiahu cu dînșii. El le spuse: „Frații-

Irmiahu, dacă mi-ați fi dat ascultare atunci cînd v-am adus cuvîntul lui Dumnezeu,

n-ați fi ajuns aici”. Cînd ajunseră la riul Prat, Nabuzaradan, comandantul oștilor dușmane, îi spuse: „Dacă vrei, poți veni cu noi la Babel”. Se gîndi Irmiahu și își zise: „De voi merge și eu cu dînșii în robie, cine va plînge pe ruinele orașului sfînt, cine va cînta viitorul, marea noastră nenorocire? Cine va mărturisi veacurilor ce vor veni cutremurătorul adevăr?”

ȘCOALA DIN IAVNE

Rabi Iohanan ben Zakai se hotări să iasă din cetatea asediată și să treacă în tabăra romană. Își dădea seama că soarta țării e pecetluită și de aceea se gîndi să încerce să salveze ceea ce se poate salva. Poartele cetății erau păzite cu strășnicie de Sicari (Kana'im) sau zeloți, care erau luptători intransigenți, pentru care un ac la al lui Iohanan era echivalent cu trădarea, și pedapsa pentru aceasta era moartea.

Se prefăcu atunci Iohanan că a murit, iar discipolii săi purtară sicriul dincolo de poartele cetății, spre a-l îngropa Străjerii îngăduiră, fără să bănuiască nimic.

Cînd ajunseră la Vespasian îi zise: „Pace ție, Împărate! Pace ție, Împărate!” Generalul roman răspunse: „De două ori îți se cuvine moartea. Nu sînt împărat și tu rizi de mine numindu-mă împărat, iar dacă sînt, pentru ce n-ai venit pînă azi să mi te înfățișezi?”

„Între timp solii de la Roma sosiră în mare grabă spre a-i vesti că împăratul a murit și că Senatul l-a proclamat pe dînsul, Vespasian, ca imperator al Romei...”

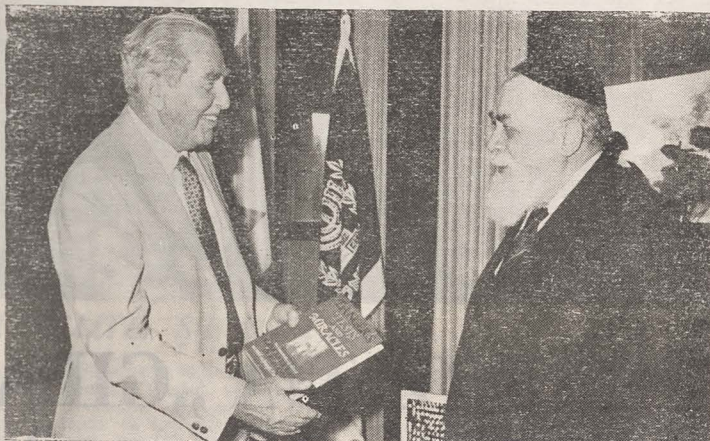
Îl întrebă atunci pe bătrînul Iohanan ce dorește și-i va da, iar Iohanan ceru (pe lingă a'te lucruri de mai mică importanță) să-și poată întemeia o școală în firgușorul Iavne.

Rabi Iosef — și unii spun că și rabi Akiva — a fost indignat că Iohanan n-a folosit momentul favorabil și n-a cerut salvarea Ierusalimului.

Iohanan însă a preferat ca în locul pa-

(Continuare în p. 4)

INTREVEDERI ALE EMINENȚEI SALE



■ Cu Excelența Sa dl. Chaim Herzog, președintele Statului Israel, prilej cu care i-a oferit recenta carte de memorii, „Primejdii, Încercări, Miracole” (Ierusalim, 28 iunie 1990)



■ Cu M. S. Baudouin, regele Belgiei, în cadrul căreia s-a discutat despre antisemitism (Bruxelles, 15 mai 1990)

Fundația „Gila și Ha'm Wiener” ne aduce din nou bucuria artei cantorale

A devenit o tradiție ca, în fiecare an, acest minunat Haim Wiener să ne aducă mesagerii artei cantorale pentru încîntarea noastră, pentru a păstra viu mesajul cîntecului evreiesc.

Pinchas Rabinovitz, din Los Angeles, Paul H. Kowarsky și Leonid R. Karpinsky din Toronto, Jeffrey Nadel, din Washington, Aharon Bensoussan, din New York, Daniel Gildar, din Philadelphia, ne-au fermecat cu arta lor și au făcut săli pline la București, Timișoara, Oradea, Arad, Iași și Cluj, (între 4 și 9 iulie)

entuziasmînd mii de participanți, care, de pe acum, așteaptă promisa revenire în anul viitor a solilor acestei atît de generoase Fundații pentru promovarea artei cantorale.

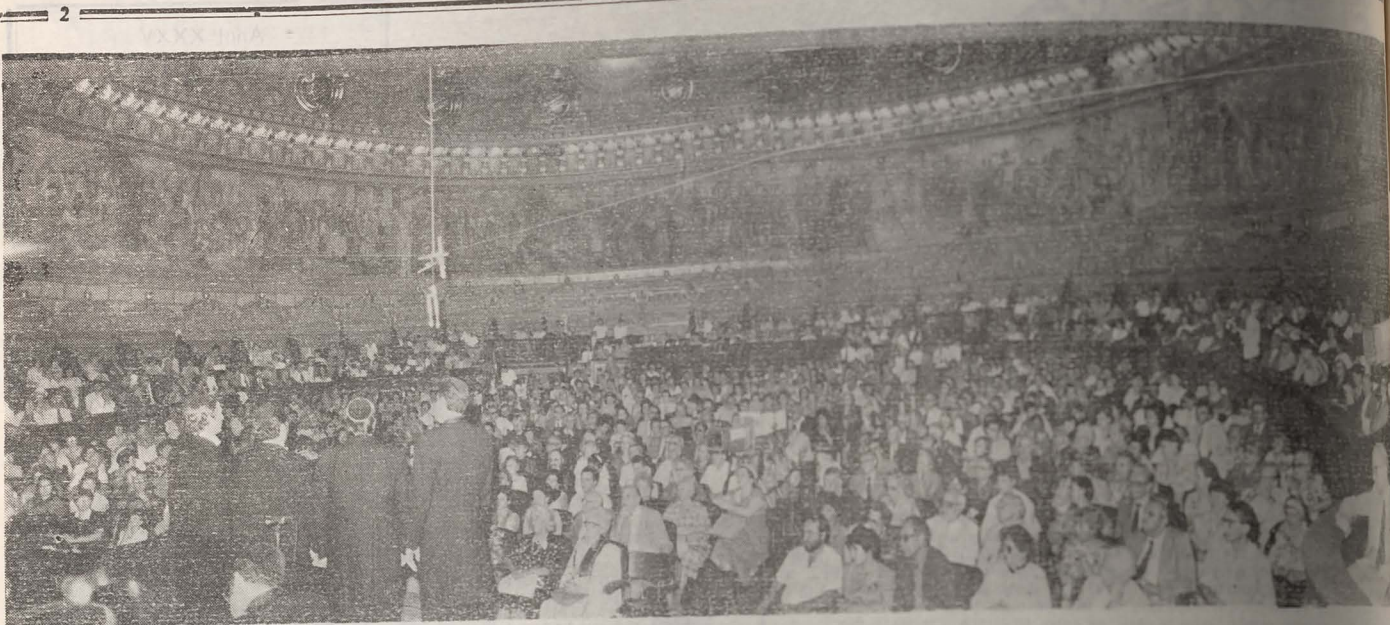
Un aspect inedit al manifestărilor l-a constituit participarea în spectacol și a celor două coruri ale noastre din București, Corul Talmud Tora și Corul „Sira Vezimra”, ambele conduse de Izu Gott, după cum tot un element nou l-a constituit faptul că aceste concerte cantorale s-au desfășurat în impunătoare săli publice, puse la dispoziție cu multă amabilitate de conducerea unor prestigioase instituții de specialitate: Opera din Timișoara, Teatrul Național din Cluj, Ateul Român din București, Filarmonica din Iași etc.

În toate localitățile, artiștii au fost felicități de președinții comunităților evreiești, iar la București Eminența Sa a rostit un impresionant cuvînt de apreciere a rolului cîntecului în viața poporului nostru, multumind minunaților cantori și dlui Haim Wiener pentru strădania lor de a readuce cîntecul evreiesc la originea sa. Domnia sa a exprimat dragostea și recunoștința față de România, în care trăim în deplină libertate și demnitate, ca cetățeni egali în drepturi și îndatoriri, loiali și devotați acestei țări și, în același timp, atașați și față de Eretz Israel, Țara Făgăduinței poporului evreu.

După concertele din București și din celelalte localități, am primit numeroase mesaje de caldă apreciere la adresa acestor artiști. În limita spațiului de care dispunem, publicăm cîteva extrase.



■ Corul „Sira Vezimra” pe podiumul Ateului Român.



FUNDAȚIA „GILA ȘI HAIM WIENER” ne aduce din nou bucuria artei cantorale

Privilegiu unic

*Un concert de excepție
la Ateneul Român*

Printr-o fericită coincidență, la câteva zile după ce mi fusese dat să pășesc pe Pământul Sfânt al Israelului, am avut prilejul unic de a-i reasculta minunatele cîntece și la București, cu ocazia Concertului festiv organizat, în ambianța evocatoare a Ateneului Român, de Federația Comunităților Evreiești din România, de Comunitatea Evreilor din București și de Fundația „Gila și Haim Wiener” din S.U.A. Realizată cu concursul prețios al unor proeminente personalități internaționale ale artei cantorale, dar și al unor valoroase ansambluri bucureștene — Corul și Orchestra Comunității Evreilor, precum și Corul copiilor de la Talmud Tora, sub conducerea experimentată a dirijorului Izu Gott —, această extraordinară manifestare de muzică sacră s-a bucurat și de prezența de înalt prestigiu a Eminenței Sale domnului Șef Rabin dr. Moses Rosen, a cărui impresionantă cuvîntare a aprofundat ideea „Cîntării lui Israel”.

Aportul muzical al oaspeților de onoare a fost, desigur, esențial în definirea — la cele mai înalte cote artistice — a virtuților inconfundabile ale muzicii cantorale. Am putut remarca, astfel, cinci stiluri interpretative foarte bine reliefate, de la cel apropiat cîntului arhaic promovat de Aharon Bensoussan, pînă la nobilul neoromantism al concepției lui Leonid R. Karpinsky, un remarcabil cîntăreț de operă cu fascinante calități vocale. Între acești doi poli (unul mai apropiat originilor orientale, celălalt culturii Diasporei occidentale), am remarcat în mod deosebit echilibrul sintezelor sonore realizate în interpretările de mare expresivitate ale cantorilor Pinchas Rabinovitz, Jeffrey Nadel și Paul H. Kowarsky, îmbinînd cu admirabilă măiestrie eflorescențele melismelor tradiționale multimilenare cu tehnica mult mai nouă

a bel-canto-ului. Totodată, trebuie să remarc și faptul că am recunoscut în unele dintre aceste autentice bijuterii ale artei muzicale iudaice și intonații proprii spațiului carpato-dunărean, sugerîndu-mi acel inefabil sentiment de dor atât de caracteristic și doinei românești... Desigur, un rol deosebit de important în crearea mirificii ambiante sonore l-a avut și pianistul Daniel Gildar, cunoscut interpret și profesor de muzică cantorală.

Într-un veritabil „finis coronat opus”, corul format din cei cinci cantori a interpretat, împreună cu întreaga asistență, celebrul imn „Seibane beit Hamikdaș”, exprimînd idealul suprem al tuturor celor ce iubesc Marea Tradiție a Umanității: „În zilele noastre, Doamne, reînălțește Templul cel Sfînt din Ierusalim!”.

ȘERBAN NICHIFOR

Atîtea bucurii, într-o singură zi

Nu sînt străin de fenomenul muzical, dar nu m-aș încumeta să recenziez un concert de muzică liturgică pentru care trebuie să ai o pregătire de specialitate, precum și experiență. Așa sînd lucrurile, în duminica de 8 iulie am fost un simplu spectator, încercat însă de atîtea bucurii.

Bucuria de a participa la un concert de muzică liturgică evreiască desfășurat pe prima scenă muzicală a României — Ateneul Român.

Bucuria de a primi neprețuitul dar al Fundației „Gila și Haim Wiener” și de a realiza faptul că există o societate americană pentru propășirea artei cantorale la cele mai înalte cote artistice.

Bucuria de a asculta (pentru a căta oară!) înțeleptele și caldele cuvînte ale

Am aplaudat cu entuziasm și bucurie un spectacol inedit oferit la Ateneul Român, în ziua de 8 iulie, în cadrul Festivalului cantoral de muzică clasică și folclor evreiesc.

Cinci cantori de o uimitoare calitate vocală au fascinat o sală arhiplină, care i-a ovacionat îndelung.

Este pentru prima dată cînd muzica evreiască răsună sub cupola Ateneului, cînd aceste cîntări sînt prezente ca într-o seară de recital vocal cu acompaniament de pian și ooral-instrumental, cînd publicul bucureștean se bucură, prin ele, de un real eveniment artistic.

Sponsorizat de „The American Society for the Advancement of Cantorial Arts” (Fundația „Gila și Haim Wiener”) și or-

ganizat de Federația Comunităților Evreiești din România, Festivalul cantoral, fost susținut de cinci din cei mai seamă cantori din Statele Unite ale Americii, și anume Pinchas Rabinovitz, Paul H. Kowarsky, Leonid R. Karpinsky, Jeffrey Nadel, Aharon Bensoussan.

Pentru a vorbi despre minunăția vocală a celor cinci, ar trebui scris cîte un mic eseu pentru fiecare, căci de la la cîntatul timbru de tenor al lui Pinchas Rabinovitz, pînă la gravitatea baritonului Leonid R. Karpinsky, sau modul original de a interpreta al lui Aharon Bensoussan, varietatea actului interpretativ a fost impresionantă.

Ne-au emoționat atît solo-urile prezentate, cît și corul cantorial „Maamin”, sau „Seibane beit Hamikdaș”, sau trio-ul realizat de soliștii Kowarsky, Nadel, Rabinovitz.

Aparițiile domnilor lor au fost ținute de cantorul Daniel Gildar, care s-a prezentat ca un desăvîrșit pianist-acompaniator.

Ne-au bucurat, de asemenea, prezența corului și orchestrei Comunității Evreiești din București, dirijate cu talent și pasiune de Izu Gott, precum și a corului copiilor de la Talmud Tora.

Vocile cristaline ale copiilor au răsunat cu candoarea și prospețimea caracteristică, aducînd o notă aparte întregului concert.

În încheiere, un gînd de admirare și calde felicitări pentru minunatul concert oferit publicului bucureștean.

LIANA ALEXANDRU



■ O discuție prietenească între Eminența Sa și dl. Haim Wiener, președinte al Societății pentru promovarea artei cantorale din S.U.A.

dlui Rabin Șef dr. Moses Rosen.

Bucuria de a-i reasculta pe copiii noștri din corul „Șira Vezimra” și de la Talmud Tora, călăuziți de același talent și în-suflețit Izu Gott.

Dar, mai presus de toate, bucuria de a-i asculta cu răsufierea tăiată pe acești șase cantori din S.U.A. și Canada, fiecare cu personalitatea sa bine conturată, dar care, împreună, ne-au dat dovada că, și în afara Templului, muzica liturgică evreiască, profund emoționantă, ca și cîntecele tradiționale ale poporului evreu, în ivrit sau în idis, pot fi răsplătite cu aplauzele dezlănțuite ale publicului evreu sau neevreu. Și publicul a fost generos, pentru că generoși au fost protagoniștii.

Fascinat de acești șase cantori, n-am mai avut răgazul să privesc în sală, la spectatori, nici măcar pentru o singură clipă, dar i-am simțit lîngă sufletul meu. Am lăcrimat cînd s-a intonat cîntecul celei mai sfînte zile „Kol Nidrei”, dar și cînd s-a cîntat „S'brent”. Ei m-au îndușos cu „Rabi Hananya”, dar și cu „Rojenkes mit mandeln” sau cu „Mamele”. Ei mi-au dat bucuria cîntecului „Ismah Moșe”, sau cu „Seibane beit Hamikdaș”. Cu o profesionalitate desăvîrșită, cu un talent clocotitor, m-au pus în dilema de a alege pe cel mai bun. Mi-a fost imposibil să fac această alegere pentru că fiecare în parte, prin sensibilitate sau forța de comunicare, prin culoarea glasului, prin ritmurile andaluze, fiecare ne-a cucerit, iar entuziasmul publicului a fost concludent.

Le mulțumesc din suflet pentru tot ce ne-au dat și, nu în ultimul rînd, pentru faptul de a mă ști că fac și eu parte din acest popor al cărții, al cîntecului, al iubirii.

ALEXANDRU MANDY



■ Gila și Haim Wiener

Un spectacol într-adevăr extraordinar

În revista *Tribuna* din Cluj, cronicarul E. Dulgheru consemnează faptul că, la concertul cantoral din 1988, în condițiile de atunci, s-a recomandat să nu se facă publicitate, iar spectacolul a avut loc numai în sinagogă. Totuși și atunci au fost remarcați mulți neevrei, care au ținut să participe la o asemenea manifestare artistică.

În noile condiții de azi, spectacolul s-a bucurat de ospitalitatea celei mai frumoase săli de spectacole din țară — Teatrul Național—Opera Română din Cluj—, care, cu cele peste 1200 de locuri, s-a dovedit neîncăpătoare, deși populația evrească din Cluj numără în prezent mai puțin de 500 de suflete.

Se remarcă în sală un mare număr de slujitori ai artei de la Operă, Conservatorul de muzică „G. Dima”, Filarmo-nică, Liceul de muzică și alte remarcabile personalități ale intelectualității clujene.

Repertoriul prezentat de maestrul cîntecului sinagocal se încadra, în mare măsură, în stilul melodiilor evreiești din zona est-europeană, dar se mai auzeau și intonații apropiate romantismului muzical, precum și întorsături melodice orientale, pline de farmec și autenticitate, iar la unul dintre ei, de certă inspirație iberică. Toate s-au bucurat de o interpretare de neîndoielnică calitate, de rară frumusețe și înaltă ținută artistică.

Impresionați de frumusețea sălii, de acustica acesteia și, nu în ultimul rînd, de publicul receptiv și avizat, protagoniștii au ținut să onoreze toate acestea și prin interpretarea unor suplimente din repertoriul laic. Astfel, baritonul Karpinsky a interpretat, în limba italiană, aria lui Cascari din opera *Zaza* de Leoncavallo și cântoneta *Core ingrato* de Cardignone.

Aprecierile unor specialiști au fost în sensul că vocea lui Karpinsky este de o izbitoare asemănare cu a lui Herlea, ea intensitate și ca timbru, iar Karpinsky a spus că se simte onorat de a-l cunoaște pe Herlea încă din anii studenției lui. Tenorul Bensoussan, acompaniindu-se la lăută, a oferit solo-uri cu piese de virtuositate din repertoriul muzicii spaniole, ajutat de acest captivant instrument.

Daniel Gildar — între cele două părți ale concertului — a încântat spectatori cu o inspirată improvizație, la pian, de

muzică românească, subliniată de ropote de aplauze ale publicului.

După spectacol, mezzosoprană Georgeta Orlovski și baritonul Mugur Bogdan, ambii prim-soliști ai prestigioasei opere clujene, prezenți și la concertul din 1988, entuziasmați ca după un mare eveniment artistic, fiind intervievați de același cronicar, și-au exprimat bucuria în cuvinte de înaltă apreciere, relevînd nu numai calitățile vocale, înaltă școală interpretativă de care dau dovadă eminenții soli ai artei evreiești, dar și „plăcerea și bucuria lor de a cînta”.

Concertul s-a desfășurat într-o atmosferă antrenantă, plină de căldură, frenetice aplauze răsplătind evoluții artistice într-adevăr extraordinare.

EMIL TISCHLER



■ Incintare... (De la dreapta la stînga: doamna Amalia dr. Rosen, Eminența Sa, dl Haim Wiener și dl secretar general al F.C.E., ing. Theodor Blumenfeld)

Furtună și extaz

Cum a fost sala Operei din Timișoara la concert? Plină. Dar în ce condiții? Ora începerii a coincis cu cea mai năpraznică furtună pe care a cunoscut-o orașul nostru în ultima jumătate de secol. Prezența masivă la spectacol a fost însă un test elocvent și semnificativ. Și ce fel de public? Divers și de calitate. De la oficialitățile cele mai înalte ale Cetății, adăugîndu-li-se sefi de cult, universitari, medici, profesori etc. și pînă la marea public, transparent la cultură și deosebit de interesat în prietenii, dominat de curiozitate, pe care și-a onorat-o pe deplin.

Trebuie să recunoașcă această s-a datorat, în mare parte, și prestigiului deja constituit, pe care cantorii Fundației „Gila și Haim Wiener” îl obținuseră cu brio în anii trecuți în orașul de pe Bega. Îmi amintesc că la unul din aceste concerte, prezentat în Templul de pe strada Mă-rășești, iarna, aveam lîngă mine pe reputații maestri, compozitori și dirijori, Remus Georgescu și Nicolae Boboc, care, uimiți de vocile soliștilor, îmi mărturiseau că pe toate continentele unde au dirijat zeci și zeci de orchestre cu soliști celebri n-au întîlnit asemenea glasuri, cu totul excepționale.

Prezența de acum a dlui Haim Wiener printre noi, comperajul — ca să-mi per-

mit a-l numi astfel — făcut în trei limbi, engleză, ebraică și română, al animatorului dr. Neumann, prim-rabinul urbei noastre, faptul că spectacolul era transmis în direct, din Sala Operei, la Radio Timișoara, vijelia de afară nereușind să „doboare” atîția și atîția entuziaști, deși pomi seculari au fost smulși cu rădăcină cu tot, toate acestea și fiecare în parte au constituit un suport moral încurajator, pentru că măiestria artistică să fie și mai potențată spre împlinire și desăvîșire.

E foarte greu să-ți permiți a disocia valorile talentatului grup de soliști. Dacă, subiectiv, l-am preferat pe cantorul Pinchas Rabinovicz, este pentru că mi s-a părut cel mai apropiat de stilul unei milenare școli cantorești, cu acea duioșie specifică în timbru, cu dificultuoasele intervaluri mărite și arabescurile orientale, inspirat executate. Solistul din Washington Jeffrey Nadel, mi s-a părut — și ca stil și ca valoare — cel mai apropiat de colegul său din Los Angeles.

DI Aharon Bensoussan, născut la Mogador — Maroc, în prezent la New York, mi s-a părut o promisiune certă. Am admirat și felul în care și-a acompaniat una din melodiile sale de pe plaiurile natale, cu un fel de mandolină specifică.

DI Leonid R. Karpinsky, cu un timbru excelent, de bariton. de operă, elev al

unor mari școli moscovite, cîntînd chiar în sala Operei, a fost aplaudat pentru calitatea rară a vocii sale, timișoreni în-dragînd mult muzica de acest gen.

Acompaniamentul susținut de cantorul Daniel Gildar, cunoscut nouă și din întîlnirile anterioare, a fost excepțional. Din simpatie pentru curajosul public care a înfruntat furtuna ca să vină la spectacol, domnia sa a schițat câteva pa-sagii de romanețe românești, foarte cu-noscute în sală, fiind aplaudat și pentru aceasta.

Furtuna, departe de a fi frînt extazul din sală, parcă l-a propulsat, dovedin-du-se (pentru a cîta oară?) că necazu-rile nu biruie marile bucurii și trairile prietenii.

Ni s-a promis de către dl Haim Wiener că soliștii săi, vestiții cantori, vor reveni în Timișoara.

De acum, în Timișoara nu va mai fi nevoie decît de un singur afiș, care să conțină cîteva cuvinte: „Fundația Haim Wiener, data și ora...”

Măria Sa furtuna, citind afișul, va ocoli orașul nostru, care a dovedit că nu-i pasă de ea.

GHEORGHE LEAHU
artist emerit



■ Paul H. Kowarsky



■ Leonid R. Karpinsky



■ La pian a acompaniat Daniel Gildar



■ Jeffrey Nadel



■ Pinchas Rabinovicz



■ Aharon Bensoussan

4 PRIMIRI LA EMINENȚA SA

AMBASADORUL STATULUI
VENEZUELA

Marti 10 iulie a.c., Excelența Sa dl Milos Alcalay, ambasadorul Venezuelei la București, a făcut o vizită protocolară Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen. Vizita s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

INSARCINATUL CU AFACERILOR
AUSTRIEI

Miercuri 11 iulie a.c., dna dr. Ulrike Tilli, însărcinată cu afaceri al Ambasadei Austriei la București, a făcut o vizită Eminenței Sale. Vizita a decurs într-o atmosferă cordială.

Glose la plîngerile lui Irmiahu

(Urmare din p. 1)

latelor să salveze cartea; în locul altarelor din Templu, să păstreze învățătura. Mai bine, își zise el, să ardă însăși casa lui Dumnezeu decît să dispară Tora.

La Iavne, între tinerii învățați, a reînscut să se audă glasul Torei. Așa s-a salvat iudaismul.

DE CIND TEMPLUL A FOST
DISTRUS

Din ziua în care Templul a fost nimicit, un zid de fier s-a ridicat între noi și Părintele Cereș.

De atunci toate porțile Cerului s-au închis, numai una a rămas deschisă: e poarta lacrimilor.

De atunci gura noastră nu poate să ridă din plin căci scris este: „atunci se va umple gura noastră cu ris”, atunci cînd Templul va fi reînscut.

Pînă atunci pe cine să ne rezezmă? Pe părintele din Ceruri.

MINGIERI

Raban Gamaliel, Rabi Eliezer ben Azaria, Rabi Iosua și Rabi Akiva mergeau spre Roma. La 120 mile depărtare se

DECESE

Conducerea Comunității Evreilor din Vaslui aduce la cunoștință că în ziua de 19 iunie 1990 a încetat din viață AVRAM HAIM LEIB, președintele Comunității Evreilor din Vaslui, om corect și bun baal-tfila.

Înmormintarea a avut loc la 18 iunie 1990 la cimitirul evreiesc din Vaslui.

Familia anunță cu durere încetarea din viață la 25 Sivan 5750 a lui AVRAM HAIM LEIB, fost președinte al Comunității Evreilor din Vaslui, om de o aleasă cinste, bun soț, tată și bunic.

Prinos de recunoștință scumpului nostru tată, bunic și străbunic BERCU GOTT, care a fost un reazem de nădejde al familiei și care, cu demnitate și devotament, ne-a educat în spiritul cinstei și corectitudinii. Fie-i amintirea veșnic binecuvîntată! 19 iunie 1990 — 26 Sivan 5750. Familia.

Cu aceeași durere amintim că, la 8 Av, se împlinesc șapte ani de la pierderea iubitei surori și cumnată, TICUȚA GARTENBERG, mereu prezentă în inimile noastre. Ella și Dolfi Stern.

Păstrîndu-le vie amintirea, aducem un pios omagiu și recunoștință iubitelor noastre părinți, CECILLE și CAROL GARTENBERG și scumpei noastre, SIDONIA BLUMENFELD, soră și cumnată. Ella și Dolfi Stern.

Indurerată pînă, Caras Saie și Nety, anunță împlinirea a 5 ani de la pierderea unei fiice, profesoara CARAS IOSEFINA. Comemorarea în București, 5 august 1990, la Cimitirul Sefard, ora 10.

Eugen fiu, Laura noră, Ecaterina soție, Eugen frate anunță cu durere că bunul ing. SOLOMON ISAC a plecat dintre noi, lăsîndu-ne în inimi un gol de neînlocuit.

Un ultim omagiu, dragoste și recunoștință pentru BELLA TUTTMAN, născută Landskroner (Mutti, Oma Bella), care a plecat dintre noi la 2 iulie 1990. Copiii, nepoții, fratele, cumnată, rudele, prietenii.

auzi zgometul cetății celei pline de viață și de triumf. Începura să plîngă, dar numai Akiva zîmbea.

L-au întrebat: „Pentru ce rîzi? Nu vezi oare că în timp ce cetatea cea sfîșiată zace în scrum și pulbere, incendiarii ei, călăii fraților noștri, nelegiuții aceștia exultă de bucurie?”

Le răspunde Akiva: „Toamă de aceea zîmbeșc. Dacă cei ce calcă legile Atotputernicului, legile eticii, au o astfel de soartă, nu se poate ca acei care au rămas credincioși moralei și dreptății să nu se împărtășească, cu atât mai mult, dintr-un destin mai bun”.

Altfădată urcară spre Ierusalim. Cînd ajunseră pe muntele Zofim își sfîșiră hainele, în semn de doliu. Pe muntele pe care se aflase odinioară Templul văzură o vulpe leșind dintre dărîmături. Începură să plîngă, însă Akiva zîmbi.

„Pentru ce zîmbești? Cum poți să rîzi atunci cînd în acest cel mai sfînt dintre locuri se plimbă vulpile?”

„Iată pentru ce zîmbeșc. Versetul grăiește că: «Dumnezeu ne-a orînduit doi martori credincioși: pe Uria și pe Zeharia» (Ieșia 8—2). Uria a fost proorocul nenorocirii care s-a și împlinit. Acum e rîndul realizării profetului Zeharia care a zis: «Vor veni vremurile cînd bătrînii și bătrînele vor locui din nou pe străzile Ierusalimului» (Zeharia 8—14).

„I-au zis ei: Akiva, ne-ai mîngîiat!”

Sara Goldenberg, Edith și Elly Gorun, Leona și Leon Goldenberg, Beca, Paula, Rela, Pia — Israel, anunță cu adînc regret împlinirea anului de la trecerea în eternitate a dragii lor DORA GRAMA.

La 1 iulie 1990 (8 Tamuz) a fost dezvelită piatra funerară pe mormîntul regretatei mele soții dr. SIFRA (Șura) SEGAL. Binecuvîntată fie scumpa ei amintire!

La 17 iulie se împlinesc 15 ani de la decesul dragului nostru avocat JEAN GRUMBERG (Grigoriu). Îl plîng sora, cumnatul și nepotul. O lacrimă, un gînd pios în amintirea sa.

La 9 august 1990 se împlinesc trei ani de la decesul soției mele IRENE CONSTANTINESCU-CĂTUNEȘTI (născută Gottlieb). Eil Malei Rahamim... vetanuah beșalom al mișcava!

Olga Mayer anunță cu durere că la 16 iulie se împlinesc 4 ani de la decesul iubitei sale fiice MARIANA STÖSSEL. Mama te plînge veșnic!

Soțul și familia anunță cu aceeași durere că la 19 Tamuz (12 iulie 1990) s-au împlinit șapte ani de la decesul scumpei mele soții AMALIA SCHILLER. Fie-i amintirea binecuvîntată!

Rabinul Filip Klein

La Ierusalim a încetat din viață fostul Prim-Rabin al Comunității Evreilor din Tg.-Mureș, Filip Klein 5751, fost multă vreme membru al Consiliului Superior Rabinic al Federației Comunităților Evreiești din România.

Defunctul a fost o distinsă și venerată personalitate rabinică a iudaismului din România, GAON — talmăcitor al Torei, TZADIK — cinstit, integru, devotat cu trup și suflet obștii sale sfînte și marilor idealuri iudaice, GADOL BETORA, o fală a ortodoxiei iudaice din Transilvania. Filip Klein este deplins de noi toți și tribut de recunoștință și respect îi ridicăm.

Viața sa rămîne o pildă strălucită în istoria iudaismului român.

Binecuvîntată să-i fie memoria!

ȘEF RABIN dr. MOSES ROSEN



■ Eminența Sa acordă autografe la volumul de memorii: „Dangers, Tests, Miracles” în prezența dnei Sylvia Hasenfeld, președintele organizației „Joint” și a Michael Schneider, vicepreședintele acestei organizații

CĂLĂTORIA ÎN S.U.A. ȘI ISRAEL a Eminenței Sale și a doamnei dr. Moses Rosen

ACȚIUNE RODNICĂ PENTRU „ISRAEL BONDS”

Joi 5 iulie 1990, Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen și doamna dr. Rosen s-au întors din călătoria făcută în Statele Unite și în Israel.

După succesul reportat în luna martie a acestui an prin acțiunea dusă pentru „Israel Bonds” la New York, Chicago, Baltimore și Philadelphia, comunitățile evreiești din California au invitat și ele pe dl Șef Rabin să le acorde sprijin în munca lor pentru „Israel Bonds”.

Ambasadorul Meir Rosenne, președintele lui „Israel Bonds”, a adresat și d-sa o călduroasă invitație Eminenței Sale, în același scop.

În pofida marii oboseli pe care o implica această călătorie, însă datorită faptului că este vorba de un moment istoric (recuperarea a sute de mii de evrei din Uniunea Sovietică, aducerea și integrarea lor în Israel, precum și reedu-

carea religioasă și națională a milioanelor de evrei care rămîn deosebit de atașați acestei țări), dl Șef Rabin a acceptat invitația și a luat cuvîntul la mai multe reuniuni și dineuri date în cinstea lui și a doamnei Amalia dr. Rosen la Los Angeles, San Francisco și Boston. În toate materialele ale acestor întâlniri, dl Șef Rabin a reprezentat un succes deosebit de învergură. Multe zeci de milioane de dolari au fost rezultatul acestor întâlniri. Ele reprezintă case de locuit, școli de muncă, școli și spitale, vital necesare integrării celor 150.000 de evrei care sosesc în decursul acestui an în Israel.

Ovații și felicitări nesfîrșite au însoțit pe dl Șef Rabin și pe doamna dr. Rosen în această călătorie. Într-unul din vizitele noastre, vom publica un număr al expunerii dlui Șef Rabin.

VIZITA LA PREȘEDINTELE ISRAELULUI

În Israel, dl Șef Rabin a lucrat la redactarea și punerea sub tipar a versiunii în limba română a volumului de memorii „Primejdii, Încercări, Miracole” („Dangers, Tests, Miracles”), care a apărut la 1 mai 1990, la Londra. În limba engleză, în editura „Lord Weidenfeld and Nicolson”. Ediția întâi fiind epuizată în câteva zile, se lucrează la scoaterea unei a doua ediții.

Traducerea ebraică fiind, de asemenea, terminată, în curînd ea va vedea lumina tiparului în Israel.

În ziua de 28 iunie 1990, Excelența Sa dl Chaim Herzog, președintele Statului Israel, a primit pe dl Șef Rabin, care i-a înmînat un exemplar al volumului amintit.

Președintele Herzog a exprimat în acest prilej dlui Șef Rabin și doamnei dr. Rosen prețuirea și venerația sa pentru marea operă pe care îndrumătorul nostru spiritual în această călătorie, dl Șef Rabin, a realizat-o în Israel. Președintele Statului Israel a calificat această operă ca „opera posibilă” pe care, totuși, dl Șef Rabin a luat parte la lucrările Comitetului de conducere al lui „Memorial Foundation for Jewish Culture” și a luat parte la dezbaterile temei „Ce aduce viitorul poporului evreu?”

În zilele de 3 și 4 iulie, dl Șef Rabin a luat parte la lucrările Comitetului de conducere al lui „Memorial Foundation for Jewish Culture” și a luat parte la dezbaterile temei „Ce aduce viitorul poporului evreu?”

Într-unul din vizitele noastre, vom publica un număr al expunerii dlui Șef Rabin.

O centenară la Arad

La 8 iulie 1990, doamna Somlo Ghizela a împlinit vîrsta de 100 de ani, o ocazie președinte Comunității Evreiești din Arad, însoțit de reprezentanți ai societății de familie de pe lângă comunitate, felicitat-o călduros, i-au urat sănătate și i-au înmînat un dar simbolic din partea Federației și a comunității locale.

Somlo Ghizela a avut o viață bogată, fascinantă și plină de aventuri. A fost o femeie deosebit de curajoasă, care a suferit de la fasciști-szalaziști iar ea a suferit de la refugiu în Arad, unde a trăit în condiții foarte grele. Aici a trăit fără nici o protecție. Aici a trăit fără nici o protecție. Aici a trăit fără nici o protecție.

Redacția noastră se asociază la dorința de bine ce i-au fost adresate doamnei Somlo Ghizela și îi felicităm pe această cale un tradițional „AD MEA VESCHET”.

QUOD ERAT DEMONSTRANDUM...

על אלה אני בוכיה Pe aceștia îi plîngem על אלה אני בוכיה ANUL 50 DE LA HOLOCAUST



ŞEF RABIN DR. MOSES ROSEN

DOROHOI — 1 iulie 1940

Aşa a început Holocaustul: la Dorohoi. De 300 de ani, adică de la întemeierea acestui oraş, evreii au muncit, au suferit şi au luptat alături de români. Traiau acolo peste 10 000 de evrei.

Şi otrava fascismului, mineiuna, calomnia, ura sălbatică au început să se răspîndească. „Porunca vremii”, „Sfarmă-Piatră” şi multe alte agenturi plătite de duşmanii României, de Hitler şi de cirihiei săi, cheamă ani de-a rândul la genocid.

Dacă e rău în ţară, de vină sînt evreii. Lăcusele acestea trebuie stîrpite. Neapărat.

28 iunie 1940. Carol al II-lea capitulează în faţa ultimatumului sovietic. Armata română se retrage din Basarabia şi din nordul Bucovinei. Ribbentrop şi Molotov s-au înţeles în această privinţă. Fiecare dintre ei, fascismul şi comunismul, înşfacă prada care îi revine.

Cine e vinovat? Bineînţeles că evreii.

Un zvon se răspîndeşte printre ostaşi. Evreii din Basarabia au tras în armata română. Trădători de ţară. Trebuie exterminaţi teroriştii aceştia.

Nici o dovadă nu există. Nici una. Nici un soldat ucis, rănit sau zgîrît măcar. Nici după 50 de ani nu apare nici un singur nume de victimă.

„Si iată că, la 30 iunie, un incident se produce între un ofiţer sovietic şi unul român. Soldatul evreu TR Aroneanu Emil sare şi acoperă cu trupul său pe cel al ofiţerului român. Gloatele ruse străbate însă ambele trupuri şi îi ucid pe amîndoi: pe ofiţerul român şi pe ostaşul evreu.

1 iulie 1940. La cimitirul evreiesc, soldatul Aroneanu este înmormîntat. Se oficiază un serviciu religios. O unitate de onoare compusă din zece ostaşi evrei soseşte spre a da eroului ono-

rul. Enoriaşi bătrîni (unul are 90 de ani), femei cu copii în braţe (unul de 2 ani, altul de 4 ani) participă la solemnităţile.

Deodată, o companie a Regimentului 3 grănicier pătrunde în cimitir, dezbracă de hainele ostăşeşti pe soldaţii evrei şi îi împuşcă pe toţi, ucid pe „terorişti”: Ionas Herşcu, de 94 de ani, Cherbis Iosub, de 80 de ani, Cohn Simon, de 2 ani, Rotaru Şeindla, tot de 2 ani, Rudich Moise, de 3 ani, Rudich Fani, de 6 ani, Rudich Frida, de 7 ani etc.

Vreo 70 de trupuri improaşcă cu singele lor terenul cimitirului. Horcîit de agonie, strigăte de deznădejde zguduie cerul. Urmează pogromul în oraş. Jaf şi crimă dezlanţuite.

„Ne-ar fi ucis pe toţi evreii din oraş dacă nu dădea Dumnezeu un potop care i-a paralizat pe criminali şi i-a împiedicat să-şi termine nelegiuirile”, ne spune Elias Rohrlieh, actualul secretar al Comunităţii Evreilor din Dorohoi.

În noiembrie 1941, însă, le-a venit tuturor evreilor din Dorohoi sorocul. „Mareşalul” ordonă deportarea în Transnistria. Între 5 000 şi 6 000 dintre ei nu se mai întorc. Frigul şi foamea, bolile şi gloantele le aduc sfîrşitul tragic, după ani de chin cumplit.

Aşa a început Holocaustul.



O comemorare care a întîrziat o jumătate de secol

Asistăm la Dorohoi, în acest început de iulie 1990, la o cutremurătoare solemnităţile. Comemorăm cele 70 de victime ale pogromului de la 1 iulie 1940, din Dorohoi, primul din lungul şir de bestiale pogromuri ce aveau să marcheze Holocaustul nostru cu 6 milioane de martiri din trupul martirizatăului popor evreu.

Participă la comemorare: Eminentă Sa dl Şef Rabin dr. Moses Rosen, secretarul general al F.C.E., ing. Th. Blumenfeld şi prim-redactorul „Revistei Culturii Mozaic”, prof. H. Riemer, toţi din partea conducerii F.C.E., secretarul Comunităţii Evreilor din Dorohoi, Elias Rohrlieh şi un mare număr de evrei şi neevrei din localitate, remarcîndu-se prezenţa primarului Vasile Gherasim, care a şi luat cuvîntul. Au venit spre a cinsti memoria martirilor delegaţi ai comunităţilor evreieşti din Suceava, Botoşani, Rădăuţi, Fălticeni, Cîmpulung Moldovenesc, Bacău şi Roman. Sint de faţă şi cantorii din America, veniţi aici împreună cu dl Haim Wiener, preşedintele „Fundatiei pentru Progresul Artei Cantorale”, precum şi Edward Schwartz, fondator şi şef al grupului din Chicago, el însuşi susţinător al activităţii acestei fundaţii.

După ce secretarul comunităţii locale a făcut o amplă prezentare a celor petrecute aici în urmă cu 50 de ani, iar primarul oraşului a adus un mesaj de compasiune şi de solidaritate din partea autorităţilor locale, a luat cuvîntul Eminentă Sa dl Şef Rabin dr. Moses Rosen.

DIN CUVÎNTUL EMINENŢEI SALE

„Ne-am adunat aici pentru o tristă comemorare. Pe toţi ne unesc durerea — pe care timpul nu o şterge — şi hotărîrea de a nu uita, căci uitarea ar însemna a doua ucidere a martirilor şi pericolul de proliferare a martirizării.

Comemorăm sub imperativul a două comandamente: să şinem minte şi să reamintim şi altora.

1 iulie 1940. Sub pretextul că evreii «complotază», 70 de evrei sînt asasi-
nati mîseleste la Dorohoi. Cine erau «complotişti»? Nişte bătrîni neputincioşi (Ionas Herşcu, de 94 de ani, Cherbis Iosub de 80 etc.). Nişte copii nevinovaţi în braţele mamelor lor (Cohn Simon de 2 ani, Rotaru Şeindla — tot de 2 ani, Rudich Moise — 3 ani, Rudich Fani — 6 ani, Rudich Frida — 7 ani... şi lista «complotiştilor» continuă. Reţineţi bine: 70 de «complotişti» între 2 şi 94 de ani au fost mitraliaţi sau spintecaţi cu baioneta. Unii, la cimitir, pe cînd asistau la înmormîntarea unui soldat evreu, care îşi dăduse viaţa în încercarea de a apăra viaţa comandantului său, căpitanul român Boros (eroismul unui soldat evreu a fost astfel răsplătit prin asasinarea a 70 de conaţionali ai săi), alţii au fost împuşcaţi sau mutilaţi în aceeaşi zi în oraş (Isac Rabinovici, împuşcat în gură, a mai trăit cîteva zile cu limba spînzurîndu-i afară; fi-nărul Moscoviici a fost tăiat în stradă, cu baioneta, Hary Gelber — ucis într-un şant... Şi cîte asemenea crime s-au consumat atunci!).

Şi, totuşi, timp de 50 de ani nu s-a putut scrie despre acest pogrom! Prin procesul-verbal nr. 462 din 4 iulie 1940, primăria oraşului Dorohoi confirmă morţile martirilor, dar cenzura ne punea pumnul în gură. Eram îndemnaţi să vorbim şi să scriem despre «lucruri mai vesele», să nu indispuem oamenii.

După 1 iulie 1940, deci după pogromul de la Dorohoi, au urmat, în ianuarie 1941, pogromul de la Bucureşti, cu 120 de victime şi, în iunie-iulie 1941, pogromul de la Iaşi, cu 12 000 de martiri. Iar apoi pogromul din Basarabia, cu mii şi mii de evrei ucişi bestial, închişi în sinagogi şi arşi de vii acolo, împuşcaţi, strangulaţi, înecaţi la trecerea peste Nistru. Cine le mai ştie numărul? מי מנה עפר יעקב? Vaieţele lor au urcat la cer şi Dumnezeu nu uită vaieţele celor umiliţi לא שכח צעקת עניים spunem în cutre-

În încheierea comemorării, cantorul Paul Kowarsky a cîntat cîntecul-avertisment „Es brent” — „Arde oraşul nostru” —, în care oamenii sînt chemaţi să nu stea cu braţele încrucişate în caz de primejdie.

Eminentă Sa a oficiat serviciul religios şi a spus Kadiş pentru odihna sufletelor martirilor, iar grupul de cantori, reunit, a cîntat „Crezul nostru” şi „Hatikva” — „Cîntecul speranţei” noastre de a fi un popor liber care să nu mai depîndă nici de ura şi nici de mila altora, ci să-şi făurească, în demnitate, un viitor mai bun.

A fost o comemorare impresionantă, cu adîncă semnificaţie şi cu valoare de simbol în viaţa noastră.

CRONICAR

murătoarea rugă אֵם הַרְהִימִים («părinte al îndurării»), în care evocăm alte şi alte suferinţe.

Putem noi să uităm pe sfinţii noştri martiri וְהַנְעִימֵנוּ בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לא נפרי

cei iubiţi şi dragi care nici în moarte nu s-au desprăţit? Putem oare uita că, la 11 noiembrie 1941, au fost deportaţi din Dorohoi, Săveni, Darabani, Mihăileni, Rădăuţi-Pрут, Herţa peste 10 000 de evrei izgoniţi în Transnistria, dintre care s-au întors mai puţin de jumătate, mii de evrei din Dorohoi fiind răpuşi în deportare de foame, de frig, de boli şi de gloante, de mizerie cruntă şi munci istovitoare?

Este adevărat că în acele vremuri de neomenie au fost şi oameni de omenie. A fost pomenit aici numele locotenentului Nimereanu, fiul preofului din Treştiana, care a apărut o familie de evrei. Noi nu uităm numele binefăcătorilor noştri şi le purtăm recunoştinţă. Am publicat în corpul revistei numele acelor nobile exemplare ale poporului român, care s-au distins prin omenia lor şi au apărut evrei năpăstuiţi, riscîndu-şi adesea propria lor viaţă şi cărora Federaţia Comunităţilor Evreieşti le va păstra o veşnică recunoştinţă cîntînd să dea expresie, în diferite forme, acestor sentimente de binemerită graţitudine.

Dar, tot astfel cum nu uităm pe binefăcători, n-avem voie să uităm pe cei care au aţîţat ani de-a rândul la ură, au înveninat atmosfera şi au devenit, prin aceasta, autorii morali ai crimelor care au urmat. Pogromurile aşa au început: cu insulte, cu ameninţări, cu articole aţîţătoare.

Evocînd evenimentele triste din iulie 1940, de acum 50 de ani, trebuie să privim cu maximă răspundere viitorul. Dacă vor continua să apară articole aţîţătoare la ură (şi, din păcate, apar), consecinţele ar putea fi cît se poate de neplăcute. Dorim pacea şi progresul României şi ne-am adus permanent contribuţia la aceasta în cele mai diferite feluri.

Rugîndu-ne pentru odihna sufletelor scumpilor noştri martiri, noi ne rugăm, totodată, pentru pacea şi progresul României, pentru pacea şi progresul Statului Israel, în care trăiesc şi 400 000 de evrei originari din România, pentru pacea lumii întregi”.

PE ACEȘTIA ÎI PLÎNGEM

În fața imenselor morminte comune din Iași

(9 IULIE 1990)



■ Comisarul Ion Botez croind, printre cadavre, drumul camionului încărcat cu alte cadavre

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

IAȘI — 29 iunie-1 iulie 1941

La 22 iunie 1941 începe războiul. Capitala Moldovei se află lângă graniță. O diversiune, una uriașă, monstruoasă, se pregătește în mare grabă. Exact ca la Dorohoi. Un zvon străbate populația: evreii fac semnale luminoase avioanelor dușmane.

Evreii din Iași au făcut parte dintre întemeietorii orașului. În 1972 s-au serbat 500 de ani de la acest eveniment. O piatră funerară din vechiul cimitir eвреiesc Ciurchi datează din 1467.

Șmil, medicul iscusit al lui Ștefan cel Mare, cel a cărui limbă este mai ascuțită decât paloșul marelui domnitor, nu este o invenție a lui Barbu Delavrancea. Cam în aceeași perioadă, găsim la Iași pe medicul evreu Isac Delmedigo, iar medicul lui Vasile Lupu tot evreu a fost.

Patriarhala capitală a Moldovei strălucește, veacuri de-a rândul, în cultura românească și eвреiască laolaltă imbinată. Jețul Rabinului Iehosua Heshel (Apter Ruv) se află în străvechea sinagogă, reclădită după incendiul din 1672. Rabinul Nathan Hanover deplunge la Iași pe martirii evrei uciși de hatmanul Hmelnițchi, ucraineanul, în tragicul an 1648. Primul teatru în limba idiș din lume e întemeiat de Avram Goldfaden, la Iași, în 1876. Ițic Mangor — Iacob Groper și alți oameni de cultură au trăit aici.

Și totuși. Trădătorii aceștia fac semne dușmanului. Trebuie exterminată. Dovadă? Nu-i necesară. Martori? Victime? Nici pomeneală.

(Publicăm în p. 7 raportul directorului general al Poliției, generalul de Divizie Leoveanu, care, după pogrom, anchetează și constată că zvonul a fost o minciună, fără nici un simț de adevăr).

„Calomnie, calomnie, îl va toujours rester quelque chose”.

„Calomniati, calomniati, întotdeauna ceva va rămâne”.

Ceva? Da, un „ceva” care se cifrează la aproximativ 12.000 de morți.

În „duminica aceea”, la 29 iunie 1941 (la o săptămână de la începerea războiului), mii de evrei se prezintă la poliție, chemați prin megafone. Cine nu se prezintă va fi împușcat. E o zi de vară. Soarele strălucește pe cer. Vecinii stau și se uită la coloanele de evrei care se îndreaptă spre Poliție. Aceasta este situația în centrul orașului. În curte se află generali, colonel, ostași și polițiști. Măcelul se dezlănțuie. Stive de mii de cadavre. Or fi fost 5.000? Or fi fost 6.000? Singele curge șiroaie pe strădă. (A treia zi — declară gunoierul Vlad Marievici —, cind am venit să curăț de cadavre, mi-a intrat pingea în singe).

„Apoi s-au pornit „trenurile morții”. La un vagon în care era loc pentru trei cai, s-au înghesuit 150 de evrei. Deschizăturile zăbrele care aveau menirea de a da puțin aer cailor au fost acoperite.

„În toropeala căldurii de iulie, trei

zile și trei nopți, trenurile (unul cu 1.900 de evrei, celălalt cu 2.500 — vezi procesele verbale încheiate de autorități) sînt plimbate din stație în stație. Oamenii își beau propria lor urină. Văzduhul Moldovei este sfîșiat de vaiete: „Apă, apă”. Nu, nici o picătură. Ei mor și cei care mai trăiesc se urcă pe trupuri ca să nu fie striviți. Mirosul de cadavre, de materii fecale îi omora și pe cei mai rezistenți.

Procese verbale... La Podul Iloaei 1.194 de cadavre, la Tg.-Frumos 650, la Mircești 327, la Săbăoani 172...

În gropile comune se cară zi și noapte mii de cadavre. La cîte mii se ridică totalul victimelor? Zece mii? Douăsprezece mii? Cine știe?

Antonescu știe. Comunicatul suna: „cinci sute de iudeo-comuniști au fost executați”. O știa și ceașescu: aceeași minciună. An de an se vorbea de 500 de „persoane”. Cind au fost omorîți, erau „jidani”; cind era să-i pomenim, au devenit „persoane”. La un moment dat, față de protestele noastre, s-a urcat cifra la 2.000, apoi la 3.000. Aici s-a oprit „mărinimia” lui ceașescu.

„Mircea Radu Iacoban, distinsul scriitor de la Iași, a venit acum cîțiva ani la mine. El mi-a spus:

„Scriu un roman a cărui acțiune se întîmplă la Iași în jurul anilor 1940—1941. Am cercetat deci arhivele și am dat peste pogromuri. Chiar așa s-a întîmplat, domnule Șef Rabin?”

L-am rugat să se ducă la muzeul nostru de istorie. Acolo se află fotografiile (făcute de soldați și ofițeri germani) reprezentînd ororile.

S-a întors cutremurat și mi-a spus: „Deși născut la Iași, n-am știut. De ce, oare, ni se ascunde adevărul?”



■ Gara Iași în zorii zilei de 30 iunie 1941.

De la Dorohoi la Iași. Comemorăm aici 12.000 de frați ai noștri asinați la interval de un an după cel din Dorohoi. Nu degeaba articolul din numărul precedent al revistei noastre care se referea la pogromul din Dorohoi era intitulat „Exercițiu pentru genocid”. La Dorohoi s-a exersat asinatul. El a urmat apoi în serie.

Observați și cum a mers crescendo proporția crimei: 70 de victime în iulie 1940, la Dorohoi; 120 în pogromul din ianuarie 1941, de la București; 12.000 în pogromul de la Iași (iunie-iulie 1941), apoi zeci de mii de evrei uciși în pogromurile din Basarabia, apoi deportarea în masă a celor rămăși în viață, hărțindu-li-se moartea în Transnistria.

La toate acestea am reflectat stînd în fața imenselor gropi comune din Iași. Acolo zac oameni, frați ai noștri

La toate acestea am reflectat și cînd am ascultat cuvintele din av. Nereze Pepelea, care, vorbind la numele primăriei municipiului Iași, a arătat, între altele: „Vastele morminte comune din cimitirul eвреiesc Păcurari și mormintele comune din cimitirele din Podul Iloaei, Tîrgu-Frumos, precum și din alte localități ale Moldovei amintesc numărul mare de victime nevinovate, rușinea valului de sînge, bestialitatea mijloacelor de chinuire și ucidere. „În fața mormintelor comune, stă un omagiu martirilor masacrați în sîdiul mîcel din vara fierbinte a anului 1941. Nu vom uita jertfa lor, îi vom cinsti și pomeni”.

„Cinstind și pomenind jertfa martirilor noștri — a spus Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen — nu vom uita însă fărâdelegile cărora le-au căzut victimă și nu vom jert

■ Cîmpul de cadavre din preajma gării Săbăoani

cu țeastă sfîrîmată la intrarea în curtea Chesturii din Iași; oameni împușcați pe străzile Iașului, în case, în beciuri sau în poduri, în care au fost denunțați de vecini „grijulii”; oameni morți de sete în vagoanele de vite cu care au fost plimbați ore în șir pe o caniculă infernală, fără aer, fără apă, în mizerie cruntă, în condiții de neomenie, păziți de neoameni.

și nici n-avem voie să iertăm pe cei care, azi, încearcă să ne insulte din nou și să ne facă răspunzători de toate relele. N-avem voie să uităm că au început multe suferințe în trecut. Avem demnitate și în numele ei nu ne vom lăsa insultați și amenințați. Morții noștri, memoria sfinților noștri martiri ne obligă să apărăm adevărul. De ce încearcă unii să reabiliteze pe cel care, la 6 septembrie 1940, a proclamat România „stat legionar” și a patronat crime și pe criminali? Re-negarea crimelor după ce au fost înfăptuite nu schimbă situația. Trebuie spus că cei care cred că, tocmininduse cu istoria, afirmînd că au fost la Iași doar trei mii de victime și nu 12.000, greșesc. Istoria nu poate fi schimbă de la o zi la alta. Crimele trebuie recunoscute dacă vrem ca ele să nu se mai repete. Din partea noastră, reușim meritele unor oameni de mare omenie, ca: farmacistul Beceanu, murarul Profir și alții, care și-au riscat viața salvînd viețile unor evrei prigoniți. Asemenea oameni au salvat sfînta noțiune de „om”.

La 49 de ani după groaznicul măcel din 1941, populația eвреiască este dator să păstreze vie memoria martirilor și, în numele lor, să nu permită reînvierea oricăror manifestări de dușmănie între oameni”.

Reporter

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS



PRESIDENT ION ILIESCU RECEIVED HIS EMINENCE CHIEF RABBI Dr. MOSES ROSEN

On July 13, President Ion Iliescu received His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, the president of the Federation of Jewish Communities in Romania. On that occasion, Dr. Moses Rosen congratulated President Iliescu on his election as president of Romania and wished him many great successes. President Ion Iliescu thanked the Chief Rabbi for his good wishes and expressed his hope that the freedom of cults and the full equality of all nationalities constitute the most natural framework for the assertion of the identity of the Jewish community in present-day Romania, on the basis of loyalty and devotion to the Romanian people now advancing towards freedom and democracy.

VISITS

THE AMBASSADOR OF THE STATE OF VENEZUELA

On Tuesday July 10, His Excellency Mr Milos Alcalay, the Ambassador of Venezuela in Bucharest, paid a protocol visit to His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen. The visit took place in a cordial atmosphere.

THE CHARGE D'AFFAIRES OF AUSTRIA

On Wednesday July 11, Dr Ulrike Tilli, chargé d'affaires at the Embassy of Austria in Bucharest, called on His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen. The visit took place in a cordial atmosphere.

THE "GILA AND HAIM WIENER" FOUNDATION ONCE MORE BRINGS US THE JOY OF CANTORAL ART

There is already a tradition according to which that wonderful Haim Wiener brings along every year the messengers of cantoral art, for our delight and for keeping alive the message of the Jewish song.

Pinchas Rabinovicz, from Los Angeles, Paul H. Kowarsky and Leonid R. Karpinsky, from Toronto, Jeffrey Nadel, from Washington, Aharon Bensoussen, from New York, Daniel Gildar, from Philadelphia, simply bewitched us and attracted big audiences in Bucharest, Timisoara, Oradea, Arad, Iasi, and Cluj. The thousands of people — Jewish and non-Jewish — who attended their concerts were filled with enthusiasm and can hardly wait for the promised return, next year, of the messengers sent by the generous Foundation for promoting cantoral art.

A novelty of the Bucharest concert was the participation of our two choirs — „Talmud Torah“ and „Shira Vezimra“ — both conducted by Izu Gott. Another new aspect was the fact that these cantoral

concerts took place in big public halls, kindly offered by prestigious institutions such as the Timisoara Opera, the Cluj National Theatre, the Bucharest Athenaeum, the Iasi Philharmonic, etc.

Everywhere, the artists were congratulated by the presidents of the Jewish communities and, in Bucharest, His Eminence delivered a moving speech, pointing out the role of the song in our people's life and warmly thanking the wonderful cantors and Mr Haim Wiener for their efforts aimed at bringing the Jewish song back to its origin. The Chief Rabbi voiced our love and our gratitude to Romania, where we live in freedom and dignity, as citizens having equal rights and duties, loyal and devoted to this country and, at the same time, attached to Eretz Israel, the Jewish people's Promised Land.

After the concerts given in Bucharest and other cities, we received numerous messages warmly praising these artists.

THE MEDIAS SYNAGOGUE AND ITS CONGREGANTS

The attention of anybody passing near the pretty Medias railway station — be he a resident or a visitor — is drawn by the synagogue, an impressive building, owing to its picturesque traditional symmetrical elements and to its colours.

wish". By dint of hard work, the plan was soon carried out.

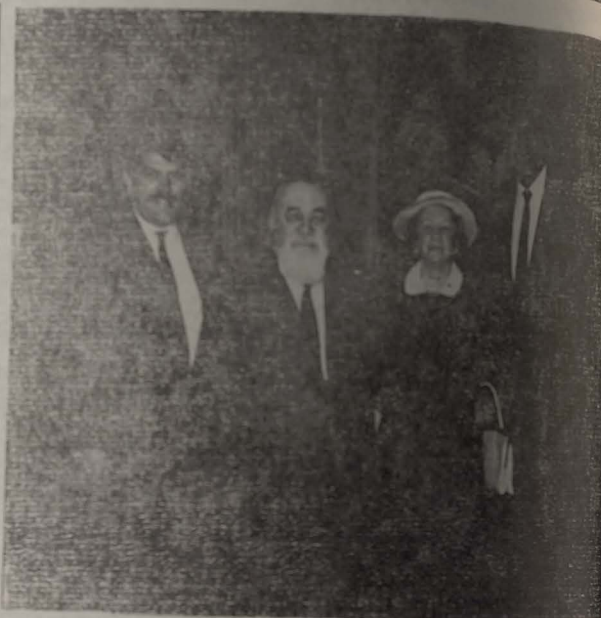
At present the Medias synagogue, owing to its recent renovation (organized by the F.J.C., with the support of the local community), has regained its former brilliance and has become of the town's remarkable architectural monuments.

The community building is next to it (in the traditional "complex").

In their synagogue, the Medias congregants and their neighbours piously celebrate our festivals and listen periodically to the Timisoara First-Rabbi Dr E. Neumann explaining the Torah, or to the lectures organized here.

A synagogue fulfilling its mission and a handful of congregants keeping it fully alive prove the viability of a rich tradition.

G. BRUCKMAIER



His Eminence and Mrs Amalia Dr. Rosen, together with Mr Tom Bradley, Mayor of Los Angeles, and with Mr Z. Yaroslavsky, leader of the Romanian Jewish community in Los Angeles.

His Eminence and Mrs Dr. Rosen Trip to the United States and Israel

IN BEHALF OF "ISRAEL BONDS"

On Thursday July 5, 1990, His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and Mrs Amalia Dr. Rosen returned from their trip to the United States and Israel.

After the success obtained in March in behalf of "Israel Bonds" in New York, Chicago, Baltimore and Philadelphia, the Jewish communities in California, too, invited our Chief Rabbi to support their work for "Israel Bonds".

Ambassador Meir Rosenne, the president of "Israel Bonds", also sent His Eminence a warm invitation, to the same effect.

Despite the great fatigue implied by the trip, but owing to the historic moment (the recuperation of hundreds of thousands of Soviet Jews to be brought over and integrated in Israel, as well as

the religious and national revival of the millions of Jews who remain in the U.S.S.R. for the time being), Chief Rabbi accepted the invitation, delivered speeches at several meetings and dinners in his and Mrs Amalia Dr. Rosen's honour, in Los Angeles, San Francisco and Boston. The financial results of these speeches represented a tremendous success. (Many tens of millions of dollars were the outcome; they provided for housing, jobs, schooling, hospitals — absolutely vital for the 150,000 Soviet Jews arriving this year in Israel).

Endless ovations and congratulations rewarded, with love and veneration, a spiritual leader during this journey of Jewish solidarity from the Atlantic to the Pacific.

VISIT PAID TO THE PRESIDENT OF ISRAEL

In Israel, our Chief Rabbi prepared the Romanian version of his volume of memoirs, "Dangers, Tests, Miracles", which appeared on May 1 in London, published by "Lord Weidenfeld and Nicolson". As the first edition was sold out in a few days, a second edition in English is being prepared.

The translation into Hebrew being completed, it will soon appear in Israel.

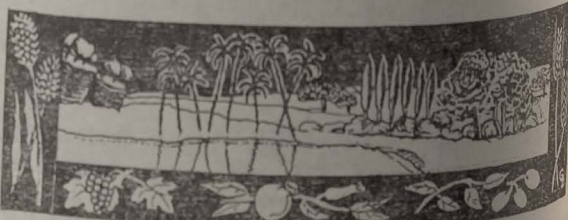
On July 28, 1990, His Excellency Mr Chaim Herzog, the President of the State of Israel, received the Chief Rabbi, who presented him with a copy of the volume.

On that occasion, too, President Herzog expressed to Chief Rabbi Dr. Moses

Rosen his appreciation and respect for the tremendous work done by the leader of Romanian Judaism during 42 years since he became Romanian Chief Rabbi. The President of the State of Israel qualified this work as "operationally possible", nevertheless made possible by Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

On July 3 and 4, His Eminence took part in the debates of the Board of the "Memorial Foundation for Jewish Culture", and he spoke on the theme: "The Jewish people in the 21st century bring us new challenges".

In one of our next issues, we will sum up the Chief Rabbi's experience



YEARS SINCE BEGINNING OF THE HOLOCAUST

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

DOROHOI — Juli 1, 1940

That is how the Holocaust began. In Dorohoi. For 300 years, i.e. since the town had been founded, the Jews worked and suffered and struggled alongside the Romanians. More than 10,000 Jews were living there.

And the poison of fascism, lies, slander, savage hatred began to spread. „Poarta Vremii“, „Sfârșit Piatra“ and many other vile publications paid by Romania's enemies, by Hitler and his henchmen, called for genocide year after year.

The blame for whatever was bad in this country was laid on the Jews. Those Jews had to be exterminated. Without mercy.

On June 28, 1940. Confronted with the ultimatum, Charles II capitulated. The Romanian army withdrew from Bessarabia and Northern Bukovina. Ribbentrop and Molotov had come to an agreement. Each of them, the fascist and the communist, grabbed his share of the booty.

Whose fault was it? Naturally, the Jews.

A rumour spread among the soldiers. The Jews in Bessarabia had shot at the Romanian armed forces. Traitors. Those traitors had to be exterminated.

There was no proof. Not a single proof. No soldier had been killed, wounded or slightly injured. Even now, 50 years later, one cannot learn the name of a single victim.

On June 30, there was an incident between a Soviet officer and a Romanian soldier. The Jewish soldier Emil Aroneanu was caught and covered with his body that of the Romanian officer. But the Russian bullet pierced both bodies and killed both.

THEM WE MOURN

On July 16 Romanian Jewry commemorated the first pogrom of the Holocaust which occurred in Dorohoi on July 1, 1940. Dorohoi was then a community of 11,000 Jews.

When the Russian army entered to occupy Bessarabia, an incident on the border with Romania between a Russian officer and a Romanian officer had as result that the Russian took his gun for to kill the Romanian. A Jewish soldier... covered with his body the Romanian. The Russian bullet killed both: the Romanian and the Jew.

On the funerals of the Jew in the cemetery a company composed of Jewish soldiers was present to give the honour salute. Men, women and children were present.

Suddenly, an other Romanian company of soldiers entered in the cemetery, killed all the Jewish soldiers, children between 2 and 6 years, old Jews of 80 and 90 years, 70 people were killed in this first pogrom in the history of the Holocaust. Chief Rabbi Rosen said in his sermon:

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

Iași — June 29 - Juli 1, 1941

The war began on June 22. The capital of Moldavia is near the border. A huge, monstrous diversion was being prepared in a great hurry. Exactly as in Dorohoi. A rumour was spreading among the population: the Jews were emitting light signals for the enemy planes.

The Iași Jews had been among the founders of the city. In 1972, its 500th anniversary was celebrated. A tombstone in the old Jewish Ciurchi cemetery bears the date 1467.

Smil, Stephen the Great's learned doctor, whose tongue was sharper than the great Prince's sword, was not invented by Barbu Delavrancea. During the same period, we find in Iași the Jewish physician Isaac Demedico and Vasile Lupu's doctor was a Jew, too.

The patriarchal capital of Moldavia shone for centuries owing to the brilliance of Romanian and Jewish culture joined together. The seat of Rabbi Joshua Heshel (Apter Rev) was in the ancient synagoga, rebuilt after the 1672 fire. Rabbi Nathan Hanover deplored the death of the Jewish martyrs killed by hetman Khmelnitski in the tragic year 1648. Itzic Manger, Iacov Groper, and other cultural personalities belong to Iași.

And yet... Those traitors were sending

both men — the Romanian officer and the Jewish soldier.

July 1, 1940. At the Jewish cemetery, the funeral of the soldier Aroneanu was taking place. A divine service was being officiated. A guard of honour, formed of ten Jewish soldiers, came to pay tribute to the hero. Old congregants (one of them was 90 years old), women with children in their arms (one was aged 2 and another one 4) attended the solemnity.

Suddenly, a company of the 3rd Border Guard Regiment rushed into the cemetery, made the Jewish soldiers take of their uniforms and shot all of them; they killed the „terrorists“, Herscu Ionas aged 94, Iosub Cherbis, aged 80, Simon Cohn, aged 2, Seindla Rotaru, same age, Moise Rudich, aged 3, Fani Rudich, aged 6, Frida Rudich, aged 7, etc.

About 70 bodies shed their blood in the cemetery, which rang with death rattle and shouts of despair. The pogrom in the town followed — an unleashing of plunder and murder.

„They would have killed all the Jews if God had not brought about a flood that paralyzed the criminals and prevented them from completing their vile actions“, says Elias Rohrich, the present secretary of the Dorohoi Jewish Community.

But in November 1940, it was the turn of all the Jews in Dorohoi. The „Marshal“ ordered their deportation beyond the Dniester. More than 5,000 did not come back. Cold and hunger, diseases and bullets brought about their tragic end, after years of terrible suffering.

That is how the Holocaust began.

„The antisemites are again rising their heads. Poison of hate, lies of calomny, slogans of killers are again appearing in the newspapers. We must rise our voice, we must learn from the past. 1990 shall not repeat 1940. We are not confusing the Romanian people with the neo-fascists. We consider that the same danger is again menacing the Romanian people. Fascism means calamity for everybody.“

Five cantors of the „Gila and Haim Wiener Cantorial Foundation“ sang the funeral prayers. The mair of the city Dorohoi expressed the sorrow of the citizens of Dorohoi.

During the Holocaust, eleven thousand Jews of Dorohoi were deported to Transnistria where more than five thousand died of hunger, illness and by sword.

Most of 6000 survivors made Alya to Israel during the last 45 years. Today are 150 Jews in town. A daily synagogue is functioning. A kosher restaurant is still in function and a Talmud Tora is giving a dozen of children Hebrew lessons.

signals to the enemy. They had to be exterminated. The proof? Not necessary. Witnesses? Victims? No trace of them!

(We publish here the report written by the director general of the Political Police Department, general Leoveanu, who, after the pogrom, made an inquest and established that the rumour had been nothing but a gross lie).

„Calomniez, calomniez, il va toujours rester quelque chose.“

„Go on, slander, slander, something will always endure.“

Something? Yes, indeed, that „something“ amounts to 12,000 dead people.

On „that Sunday“, June 29, 1941 (a week after the war started), thousands of Jews went to the police station, where they had been summoned by megaphones, they told that those who did not come being told that those who did not come would be shot. It was a beautiful summer day. The sun was shining in the sky. The neighbours were looking at the line of Jews going to the Police station. That was the situation in the centre of the city. In the courtyard there were generals, colonels, soldiers and policemen. The slaughter began. Huge heaps of bodies, thousands of bodies. Were there 5,000? Were there 6,000? Blood streamed down the street. („Three days later“, the

dustman Marievici declared, „when I came to clear the street, my shoesoles sank into blood.“)

„Then the „death trains“ were started. A railway wagon for three horses had to hold 150 Jews. The gratings aimed at providing the horses with a little fresh air were covered up.

„In the scorching July heat, the trains (one carrying 1,900 Jews and the other one 2,500 — see the records drawn up by the authorities) were taken from station to station for three days and nights. The people were drinking their own urine. One could hear terrible groans: „Water, water!“ No, not a single drop. They were dying and those still alive were climbing on top of the bodies, in order not to be crushed. The stench of the dead and of faeces killed those who were stronger.“

Official records state that 1,194 bodies were taken off the train in Podu-Iloaie, 650 in Tg. Frumos, 327 in Mircești, 172 in Săbăoani...

Day and night, thousands of bodies were carried to mass graves. What was the total number of victims? Ten thou-

sand? Twelve thousand? Who knows?

Antonescu knew. The communiqué declared: „five hundred Jewish communists have been executed“. Ceaușescu, too, knew. The same lie. Year after year, 500 „persons“ were mentioned. When they were killed, they were „Yids“ and when they were commemorated, they had become „persons“. At a certain moment, owing to our protests, the number was raised to 2,000, then to 3,000. It is here that Ceaușescu's „magnanimity“ stopped.

„The distinguished Iași writer Mircea Radu Iacoban called on me a few years ago and said:

„I am writing a novel whose action takes place in Iași, about the years 1940—1941. I did some research work in archives and came across the pogroms. Did they really take place, Chief Rabbi?“

I asked him to go to our History Museum, where there are photos (taken by German soldiers and officers) of those horrible scenes.

He came back profoundly shaken and said: „I was born in Iași and I knew nothing about this. Why are we not told the truth?“

...and in the Year of Grace 1990

Bucharest newspapers and a so-called „historical account“ justify the reprisals against the Jews by their „lack of loyalty“. After 50 years, the same odious lie.

And to crown all... The excuse offered for Antonescu is that he could not resist the pressure of public opinion. Not only is the memory of our holy martyrs insulted, but the Romanian people is sneered at by „patriots“, former members of the Iron Guard.

We have never mistaken the Romanian people for those assassins, those beasts with human faces. We do not even insult the German people in this way. Schmidt knelt down at Auschwitz. Praised be Konrad Adenauer, a truly humane and noble Christian!

Now, half a century later, we witness the launching of a theory aimed at putting to shame a kind and hospitable people!

Who? Viorica Agarici, from Roman, who defied lieutenant Triandaf's gun and, at the risk of her life, took water and tea to the dying man? Who? The apothecary Becanu, who offered a hiding-place to twenty Jews? Who? The Cernăuți mayor, Traian Popovici, who risked his life in order to save thousands of Jews from death?

Who? They, the „righteous gentiles“ who expressed the spiritual nobleness of the people? Was it their fault or that of the men governing the country, headed by Antonescu, who shed our blood?

In July 1990, a Bucharest newspaper publishes the letter of a former member of the Iron Guard (who is no longer afraid of stating this „quality“ of his). He rejects the accusations against the Iron Guard, which „only wanted to clear the country of Jews and gypsies“.

How is such a statement possible? Were Iorga, Duca, Călinescu, general Argeșanu Jews? Were they gypsies? As far as „clearing“ is concerned, the Romanian and Hungarian fascists took good care to „clear“ the country of 400,000 Jews (Auschwitz, Iași, Transnistria, Bessarabia, Dorohoi, Bucharest and other ignominious places, where they tortured us to death). But afterwards we took good care

to „clear“ (but otherwise) the country of another 400,000 Jews who went on Aliya, to the land of Israel, in a dignified way. CUI PRODEST? In whose is it?

Once more, we are to blame for all evils. Do the neo-fascists believe that the Romanian people has no memory?

Now we are blamed because Marx was a Jew. Einstein was a German Jew and nobody ever thinks of praising us because we have given such a genius to mankind. Let us not forget that Einstein was a good Jew. Marx was the son of a Jew converted to Christianity. He himself was a fierce anti-Semite.

What does a Bucharest newspaper write in 1990?

„Marx (the other there — Engels, Lenin and Stalin — are forgotten) created communism because he was a Jew and the Jews are Satan, Antichrist.“

We ask any man of good faith:

„Did the Jews bring communism to Romania? Was it the Jews or the Soviet Army?“

„The Jews are the masters of the Soviet Union.“ What is the truth? Stalin killed all the Jews in the Central Committee (Kamenev, Zinoviev, Radek, Trotsky, Rakovsky, etc.). The only one to survive was Stalin's brother-in-law, but he, too, was removed. A huge anti-Semitic campaign swept the whole State machinery of all Jews.

How many Jews did the 1989 Revolution find in Romania, in the Government, in the leading bodies of the armed forces, the courts of justice, the Academy, the universities, in the arts, sciences and literature? Ceaușescu had eliminated them, but it is still the Jews who are to blame for all evils.

A lie is not shy, „the bigger it is, the greater are its chances of being believed“, Hitler used to say. Do his disciples think that one can lie during the last decade of the 20th century as one did in the first ones?

Iași, Dorohoi were the beginning. They were followed by hundreds and hundreds of other places.

Never will we forget our beloved martyrs!

Fascism shall not prevail!

THE FINDINGS IN LEOVEANU'S REPORT

a) There was not a single wounded or dead man in the Romanian units that were shot at, nor were there any broken windows or traces of bullets on the walls of the houses.

b) The German town major, captain Hoffman, asserted verbally that about 20 of his men — non-commissioned German officers and privates — had been killed or injured.

Trying to make sure of the fact and look for the respective place, in order to find a trace of the perpetrators, I was told that this checking of foreign persons was forbidden, although it had been accepted at first.

Moreover, major Farcaș, a Romanian liaison officer with the German 189th Division, asked me to tell him if it was true that some Germans had been injured or killed when passing through Iași, for general Rotă had learned that the Iași Police had discovered this.

Conclusions

1. The above reasons make me suspect

that no Germans were killed or wounded and that the attack was simulated with drawing-room weapons (some sham projectiles used with such weapons were found) and a system of crackers imitating the noise of machine-guns.

I believe the attackers were members of the Iron Guard and thieves who wanted to spread panic in order to rob.

It was quite easy for them to disappear in the dark and so they were not discovered. They organized the attack in the district inhabited by wealthy Jews.

2. As for the Police, I have found that they did their duty, maintaining their contact with the local (administrative and military) authorities, ensuring order and checking pillage.

Regional inspector Giosanu, gendarmie lieutenant colonel Chirilovici and their subordinates worked conscientiously and ceaselessly, informing the superior authorities exactly and in due time.

Police general director

Major general (ss) LEOVEANU

50 יאר זינט דער שואה "על אלה אני בוכיה" דאָראַהיי ווער יולי 1940

נאָ, פארמיטלעכט מיט זיין גוף דעם רומענישן אָפּי-
צור, אָבער די קויל פון דעם רום הרגעט זיי ביידע.
1טער יולי 1940, און סתם געווארן דער ייד-
שער זעלנער אראפגענו. אויף דעם דאָרהאָוער
בית-עולם איז פארגעקומען א טרויער תפילה.
א איינהייט פון יידישע זעלנער איז געקומען אפ-
געבן דעם לעצטן כבוד ווער חבד, אויף אפאל איז
א קאמפאניע זעלנער אריינגעדרינגען אין בית-
עולם, אויסגעטון די יידישע זעלנער פון זייערע
מיליטערישע קליידער און זיי אלע געשאסן.
עצמאָסן די „טעראריסטן“ צווישן וועלכע
ס'האט זיך געפונען דער 90 יעריגער זון יאנאס
הערשיק, קאהו סימא, אין עלטער פון 2 יאר,
ראטארד שיינדל-2 יאר, אויף די הענט פון זייערע
מאמעס, פרידא, 7 יאר אלט, א.א.וו. א סך הכל
פון 70 הרוגים, 70 אומשליכטיקע יידן וואס וואל-
נערן זיך אין זייער אייגענע בלוט און די געשרויען
דערהאנגען ביזן זיכעטן הימל, דערנאך האט נאך-
געשלאגט דער פאנראם אין די ראדירונגען אין
שטאט.

אין נאוועמבער 41, אין געמיינע דער באפעל
פון דעם „מאדעסאל“, און די דארהאָוער יידן
זענען געפארטירט געווארן קיין טראנסניסטריע.
אן ערך 6 מיינונג האבן זיך גיט אומגעקערט. זיי
זענען אומגעקומען אויף די וויסעטע סטעפן פון
טראנסניסטריע.
אזוי האט זיך אָנגעהויבן די שואה.

זי האט אנגעהויבן די שואה. אין דארהאָו-
וער יידן, זינט דעם געבוירן פון דער שטאט,
האט זיך אָנגעהויבן געלויבן און געקעמפט
גאנץ מיט די רומענישע „סלחאן“ געלעבט פארט-
ען 11 מיינונג יידן, און די גיט פון פאשיוס
האט זיך פון ווילנער שטאט האבן אנגעהויבן
די אומשליכטיקע פרעסע פון
לויבן און ארבעט אנגענומען באפעלעט דורך
האט זיך רומעניש, פון היטלערן מיט זיין
גאנצן שטעלע אין לאנד, זענען שולדיק די
זי האט געווען דאס פון אויסראטן, אים-
האט.

האט אויסמאכט פון 28טן יוני 1940, האט
זיך געווען היטלערס קאפיטולירט פאר די סאטמאר,
האט זיך געווען אים האט זיך צווישנעצט
די סאטמאר אין שטאט-סאטמאר. פארט-
ען 11 מיינונג יידן, און די גיט פון פאשיוס
האט זיך פון ווילנער שטאט האבן אנגעהויבן
די אומשליכטיקע פרעסע פון
לויבן און ארבעט אנגענומען באפעלעט דורך
האט זיך רומעניש, פון היטלערן מיט זיין
גאנצן שטעלע אין לאנד, זענען שולדיק די
זי האט געווען דאס פון אויסראטן, אים-
האט.

זי האט געווען היטלערס קאפיטולירט פאר די סאטמאר,
האט זיך געווען אים האט זיך צווישנעצט
די סאטמאר אין שטאט-סאטמאר. פארט-
ען 11 מיינונג יידן, און די גיט פון פאשיוס
האט זיך פון ווילנער שטאט האבן אנגעהויבן
די אומשליכטיקע פרעסע פון
לויבן און ארבעט אנגענומען באפעלעט דורך
האט זיך רומעניש, פון היטלערן מיט זיין
גאנצן שטעלע אין לאנד, זענען שולדיק די
זי האט געווען דאס פון אויסראטן, אים-
האט.

יאס 29 יוני - ווער יולי 1941

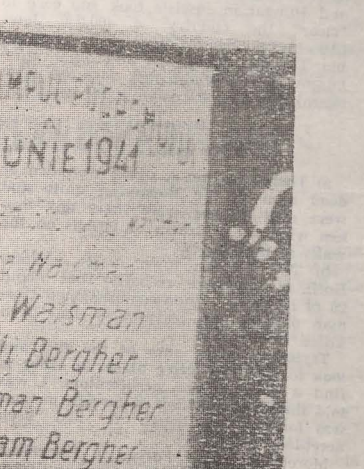


דער יאסער פאנראם פון 1941. די פאשיסטישע בעסטעס לארן אים די קעפיס
פון די אויסגעהרגעטע יידן.

זענען זיי געווען? 10-אדער 12 מיינונג? ווער וויסט
גענוי? אנטאנסקו האט געוואלט. דער קאמוני-
קאט טיילט מיט: 500 יודע-קאמוניסטן זענען
אינגעריכטעט געווארן. „שטאטשעסו האט
אויך געוואלט פון דעם ליגן. יאר איין יאר אויס
האט מען גערעדט וועגן 500 „פעראנאן“ ווען זיי
זענען דערמאנערט געווארן זענען זיי געווען
„זשיראנעס“ און ווען מיר ווילן זיי דערמאנען,
ווערן זיי „פעראנען“. דערנאך האט מען גערעדט
פון 2 מיינונג, און 3 מיינונג מרבנות...
...מ. ראדו יאקאבי, א באקאנטער שריפט-
שטער פון יאס, איז צוריק מיט עטלעכע יאר נע-
קומען צו מיר און מיר געזאגט: „איך שרייב א
ראמאן, און די אקציע קומט פאר אין די יארן
1941-1944. איך האב געפארשט די ארכיוון און
געטראפן דאס וועגן פאנראם. איז טאקע אלעס
וויסליכע אזוי פארגעקומען, הער הויפט ראבי-
נער? איך האב אים געבעטן דעם זאך גיין באזוכן
אונדזער מוין פון געשיכטע. דארטן זענען פאראן
פאטאגראפיעס (געמאלטע פון דייטשישע אפ-
צור) און מען מען זען אלע די שוידערלעכקייטן.
ער האט זיך אומגעקערט און אן
אויפגעשטערטער געזאגט: „איך בין א געבוירע-
נער אין יאס און איך האב גיט געוואלט, פארוואס
באלאט מען פאר אונדז אויס דעם אמת?“

...און אין יאר 1990, אין בוקארעשטער צייטונג-
גען און אין אזוי געדופענער „היסטאריקער“,
קאמוניסטישן די רעפערענצן קעגן די יידן, דורך
קליינערשט ווער גיטש לאיאליטעט. נאך 50 יאר,
דער זעלבער מיאוסער שקר, און, אומגלויבליך,
אפגאנגעס וויל מען ריינוואשן... ווייל ער האט
קליינערשט גיטש געקעמט אויסהאלטן דעם דרום
פון דער ענטפלעכער מיינונג. דאס איז א באלי-
דקונג גיטש נאך לובי דעם אָנרעגן פון אונדזערע
קרושים, נאך אויך לובי דעם רומענישן פאלק,
דורך די „פאטריאטן“, די געוועזענע לעגיאנער.
האבן קיינמאל גיטש אויסגעמישט דאס דר-
מענישע פאלק מיט די מערדערס, מיט די חיות
בעזות אדם. אפילו דעם דייטשישן פאלק קענען
מיר גיטש ברענגען אזעלכע באלידיונגען. דער

וואס שרייבט א בוקארעשטער צייטונג אין 1990?
„מאדעס (די אנדערע דריי, גענעלע, גענין און
סמאלין ווערן גיטש דערמאנט) האט געגרינדעט
דעם קאמוניזם, ווייל ער איז געווען א ייד, און
דער ייד איז א טיילו, אן אומשליכטיק.“
„די יידן האבן געבראכט דעם קאמוניזם אין
רומעניע“ - מען מען ליינען אין אנדערע ציי-
טונגען, די יידן פון דער סאטמארער ארמיה
די יידן באהערשן דעם ראטן-פארבאנד. א וועל-
כער איז אָבער דער אמת? סמאלין האט אויסגע-
הרגעט אלע יידן פון דעם צענטראל קאמיטעט (קאמטע-
גען, וואנאווער, ראדעק, טראצקין, און אנדערע).
ס'איז לעבן געבליבן, קאנאנאוויש אָבער ער איז
אויך דערווייטערט געווארן, א ריווקע אומשליכ-
טישע קאמפאניע, האט אָפגעקערט אלע יידן
פון דעם סאטמאר'ישן מלוכה אפאראט.
וויפיל יידן האט געטראפן די רעוואלוציע פון דעצעמ-
בער אין רומעניע אין דער רעזירונג, אין דער ארמיי
אָנפירערשאפט, אין יוסטיץ, אין דער אקאדעמיע,
און וויסנשאפט, אין דאָפלאמאטיק? משה'שעס
האט זיי אלע ארויסגעלאזט, אָבער די שולדיקע
זענען אלץ מיר יידן געבליבן.
און דער ליגן ענדיקט זיך גיטש. „אויף וויפיל
דער ליגן איז געקערט, אויף אויפיל האט ער מער
שאנסן מען זאל אין אים לויבן, האט געזאגט
היטלער, און זיינע תלמידים מיינען אז אין לעצטן



אויפשריפט אויף א מצבה אויפן יידישן בית-עולם פון יאס. וועט נפשות פון איין משפחה
אומגעבראכט געווארן דורך דעם דאס פון דעם זעלבן רודא: געאָרע אָנדראָע י"ש.
29 יוני 1941

אפגעלער שמידט האט געקענט אין אויסוויי-
מיר האבן אָפגעשאצט בשעתו דעם קאנצלער אדע-
נאווער, דער קריסט מיט א נאכעלער אויפפירונג.
אצינד נאך 50 יאר, לאמירט מען א טעאָריע
וואס וויל באשמוצן דאס רומענישע פאלק, וואס
איז א פאלק פון לייטשע מענטשן, א פאלק פון
מכילים אויך. וועמען מיינען זיי די „היסטאָר-
קער“ און די שרייבער? אפער וויאריא אגארישט,
וועלכע איינשטעלנדיק איר לעבן האט זי געבראכט
וואסער פאר די יידן וואס זייערע כוחות זענען אויס-
געגאנגען פאר דאָרשט? אָדער דעם פארמאציעס
בעקמאן, וועלכער האט אויסגעהאלטן 20 יידן
אין יאס? צי דעם מער פון שטערנאוויץ, פאפא-
וויטש, וועלכער האט געדאמטעט יידן פון א זי-
בערן טויט? זיי זענען געווען די שולדיקע? צי
די דעמאָריקע נאווערגאנץ אין שפיץ מיט אומא-
נעסן, וועלכע האבן זיך געבאָדן אין יידיש
בלוט?

און אין יולי יאר 1990, דערשיינט א בריוו
פון א גענאָנער, אן בוש, ווייזט ער צוריק די
געטעכטע באשולדיגונגען קעגן דער אייזערנער
גווארדיע, וועלכע „האט געוואלט נאך אויסוויי-
נאן דאס לאנד פון די יידן און פון די ציגיינער.
„ווי אזוי זשע איז געפלעגן אז מין, דעקלע-
רונג? זענען יאָרנא, דוקא, קאלינסקו, גענעראל
אראשישאנא, געווען יידן? אָדער ציגיינער?
אן אומשליכטישע קאמפאניע, וואס עפעס
אויף אונדזערע ווונדן, פארשטאנדט זיך. פאר-
וואס? וועמען לוינט עס?
אויסגיין זענען מיר די שולדיקע פאר אלע
רעות. מיינען די געא-פאשיסטן אז דאס רומעני-
שע פאלק האט גיטש קיין זכרון?
ס'איז גיטש אונדזער שולד אז מאדאס איז גע-
ווען א ייד. איינשטיין איז אויך געווען א ייד, א
דייטשישער ייד, און קיינעם איז גיטש איינגעפאלן
אונדז צו לויבן אז מיר האבן געשענקט דער מענ-
טהייט אז מין זשעני. מיר דארפן גיטש פארגעסן,
דערביי, אז איינשטיין איז געווען אן אריבערגע-
בענער ייד. מאדאס איז געווען א זון פון א געש-
דען ייד. און אליין איז ער געווען א פארביסענער
אומשעמט.

וואס שרייבט א בוקארעשטער צייטונג אין 1990?

יאָרצענדליק פונעם 20סטן יאָרהונדערט קען מען
נאך ניצן די לינגס פון מיט עטלעכע צענדליק
יאר צוריק?
יאס, דאָרהאָיי זענען געווען דער אָנהויב. הונ-
דערטער און מיינונגער אָרטשאפטן האָבן נאָכע-
פאלט.
מיר וועלן קיינמאל גיטש פארגעסן אונדזערע
קרושים!
דער פאשיוס וועט גיטש דורכגיין!

דער פאָגראָם אָן צענזור

דאָס אַרטיקל וואס מיר פובליקירן (איין רומעניש)
איז דערשינען אין נומער 609 פון אונדזער צייט-
שריפט, דעם 15 אָקטאָבער 1986. שטעלט זיך די
פראגע: אן אַזכרה פון 29טן יוני, דערשיינט ערשט
אין אָקטאָבער? דער ענטפער: דאָס אַרטיקל שטעלט
מיט זיך פאר די דעצע געהאַלטן פון מיר אין יאס,
און דער אָנזענענדיק פון די אמבאסאַדארן פון
די פאראייניקטע שטאטן (ראָזשע קורט) און פון
מדינת ישראל (יוסף גוברין). משה'שעס צענ-
זור האט זיי אָבער פארבאטן.
ווי אזוי איז אונדז, אָבער, דאָך געלונגען אים
צו פארענטלעכען אין אָקטאָבער '86, וועלן מיר
איבערגעבן אין אַ קונפליקט נומער פון דער צייט-
שריפט.



אויפשריפט אויף א מצבה אויפן יידישן בית-עולם פון יאס. וועט נפשות פון איין משפחה
אומגעבראכט געווארן דורך דעם דאס פון דעם זעלבן רודא: געאָרע אָנדראָע י"ש.
29 יוני 1941

[illegible]

וויסנדיג פאר דעם קליינע פון די 150 מיליאנען
וועמען וואס וואס קומען אין קליינע פון דעם יאר
"קין ישראל".

די וואונדער און אומגעדעלעכע באדייטונגען
האבן אויסגעדרוקט די דאנקבארשאפט פאר אונז-
ער ניטקייט מנהיג פאר זיין מילדעט פונעם יאר-
שטייט פאר דעם באדייטונגען פונעם יאר
פאר, אויך, און און און און און און און און
אומגעדעלעכע צווישן אומגעדעלעכע און אומגעדעלעכע.

דער אמבאסאדאר פון ווענעזועלא
דעם באפולמעכטיקטן פון דער עסטרייכישער
אמבאסאדע

1950-1951

ס'איז שוין געוואָרן אַ טראַדיציע אז איעדעס
יֵאָר זאָל אונזר ה' חיים וויעלער, דער יוֹד מיט אַ
וואַרעם האַרץ און אַ גרויסער געזונטער שטאַנד

נאך דעם קאנערט אין בוקארעסט
אנדערע ארמסאפטן האבן מיר באקומען
ווארעמע מעסאזשן מיט הויכער שאצונג פאר די
זונים-ארטיסטן.

תשעצה באב

רב הראשי ד"ר דוד משה ריון

אסאל הָאָס דר מאכט מענע
נעמען. דר יעקאלען וועלן
ווייטער בלייבן שטאלען און
קוין שום תורה וועט נישט
אמען צערייבן וויערע קיינען.
דער קיסר וועט באהערשן
די וועלט און פון אינעם און
ווייטער וועט קוין שום נאָס
נישט ווין בייכעלע צו טרויבן
וויין אלעמאָקייט. דער שוין
אין פאָרן שטאדקער ווי האָס
וואָס.

סיגונסער יארן אלע דער
 רודפסע און רודפסע
 די צייטן וועלכע וועלן היילן
 מיט באלאנס רי ווערן פון
 די סארמירער, וועלכע וועלן
 לינדערן די ליידן פון די גע-
 רודפסע, וועלכע וועלן אים-
 עקן די יאצער, די פאר-
 מענס וואס מען האט כא די
 אדעקערעכט. צווישן
 ווערנדיק בעשלעךס פאר די
 בויערן פון דער „אייכער,
 פעסאנז", דאס וועט זיין
 מיה און וועט רופן אלע
 היינעטיקע און נאכגעט צום
 קאסע פאר א נייער וועלט.

הָאֵם אֲנֵהוּיבֵן עַד לְיִלְדֵּן
פֶּן יִשְׁמָעֵנֶם סֵפֶר אִין
אֵן נִקְשֶׁה־עֲשֵׂבֶדֶד הָאֵם וִין
אֲדֹרִים־עֲרִים פֻּנַּע מִירֵאֵם
בְּרִים, יִנָּא אִין בִּיאֻם
נִשְׁתָּרֵן, וִין הִיֵּן אִין עֲשָׂרֵן
אֶת־חֲרֹכֶה, וִין לַעֲרֵעַ אִין אֶפֶס־
נִשְׁחָשֵׁן נִשְׁחָרֵן אִין עַר
אֲלִין אִין נִשְׁעֵן מֹטֵם.

סיח' אין אַבער געבוירן
זענען אין מאָן פון דער
רויסער קאסאסאזשע אין
אוי אַרומ אין איינזעלע
אויף די הויכקייט פון „רי-
שום פון פאסל" אין פון „רי-
שום פון ירושלים" — „ירושלים
של מלכות" דאָס היינטיגע
„ירושלים" „שטעטל אינגע-
פאל" אין זענען פון „שטין"
אין „שטעטל אינגעפאל"
זענען אומגעפער פון ניינט.
די פיינערזענען האָבן פאר-
ברענגט מוחות אָבער איי-
נזעס אין איינזעלע.

משיח אין געבוירן געוואָרן
אין דער רגע ווען ס'איז הרוב
געוואָרן דאָס בית המקדש
וואָס האָט געהאט זיין אָרט
אין רוים, און אין דער רגע
ווען ס'איז איינגעשטעלט גע-
וואָרן דאָס בית המקדש וואָס
האָט געדארפט האָבן זיין
אָרט אין צייט.

אמת, דעם צעווארס שפאר-
קע לעיגאנען האבן ביז דעם
דעקאטערט אין לאנד נאכן
אנדערן, איין פאלץ נאכן
אנדערן, א נאנצע וועלט.
אויבער האט גיטש פאקטנס
ביזומען די דאזיקע ביז אין
די ציין פאקטנעס לעגן-
נען. נאך דאס אויפן בארן
פון יהודה איז שפעטן געבליבן
דער קריגע-זאכן פון דער
אמפעדערע נאך דאס איז
שפיץ פון א בארג, וואס
האט מיט א בארגונדן
זיין אנגערופן, "הר הבית",
דאס בארג פון הויז", האט
זיך געפונען יענען הויזעס,
מאמעסעמישע הויז, וואס
האט געשטאלטעט זיין וון,
וועלכעס זענען ווערן א מיט
באל פון דער פארמאגונג
וואס מען האט געווארפן א
פנים אריין דער דאזיקער
קאלטמאלער מאכט. דאָרפ
האט געווינט אן אומזענע-
נער גאט, און האט פון דאָרפ
פון שפיץ, "הר המוריה", פון
בארג פון דער לערע"-
ארויסגעלאזט א העכערע ע-
פול.



ביקורו של כבוד הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן שליט"א
עם רעייתו בארה"ב ובישראל

פעולה מאוד מוצלחת למען ה"ישראל בונדס" בארה"ב

של מיליוני היהודים שנשארים לעת-עתה בארץ (זו). כבוד הרב הראשי הרבני למסע נישא את דברו בכמה אסיפות וסעודות הרבנים שניתנו לכבודו ובהן הרב הניבט אבאליה רוזן כלום אנאל, ספר-סיסוי ובספרו: התצאות ההמריזות על נאמני חזון הצלחה כבירה. עשרות מיליוני דולרים נגבו תוו-צאה של הנאומים האלה, הם מהווים דריזות-מסו-מות עבירה, תר-ספר ובתי חולים שחוננים לפ-חטת 150,000 יהודים מוויטנים, שניגנו במשך יומה לשרא.

בתשואות רבות אין סוף נמלו אהבה והוקרה
למנהיגנו הרוחני בנסיעה הזאת לסולידריות יהודית-
לעבר אלפי קילומטר, מהאוקינוס האטלנטי עד
לאוקינוס השקט.

זכרונות כבוד הרב הראשי. ביקור אצל נשיא ישראל

הנשיא הרצוג הביע גם בהזדמנות זאת למרן הרב הראשי את הוקרתו והערכתו בעד המפעל הרב במשך 42 שנה מאז הוא נהיה הרב הראשי של יהדות רומניה. נשיא מדינת ישראל אפיין את המ-פעל הזה בתור „פועל בלתי אפסידת” שמרן הרב הראשי היה ראוי להעריכו.

ביומי 3 וה' 4 ביולי, מרן הרב הראשי השתתף בעבודות מועצת ההנהגה של ה"מימוריאל פאנדיישן פור ג'ואיש קלצ'ר" והשתתף בדיונים על הנושא "מה מביאה המאה ה-21 לעם היהודי?"

ראיונות אצל כבוד הרב הראשי שליט"א

ממלא מקום שגריר אוסטריא

ביום רביעי 14 ביולי ש.ז. הגב. דר. אולריך טילי ממלא מקום שגריר אויסטריא בבוקרשט עשתה ביקור נימוסים אצל כבוד הרב הראשי דר. דוד משה רוזן שליט"א. הביקור נערך באווירה לבבית.

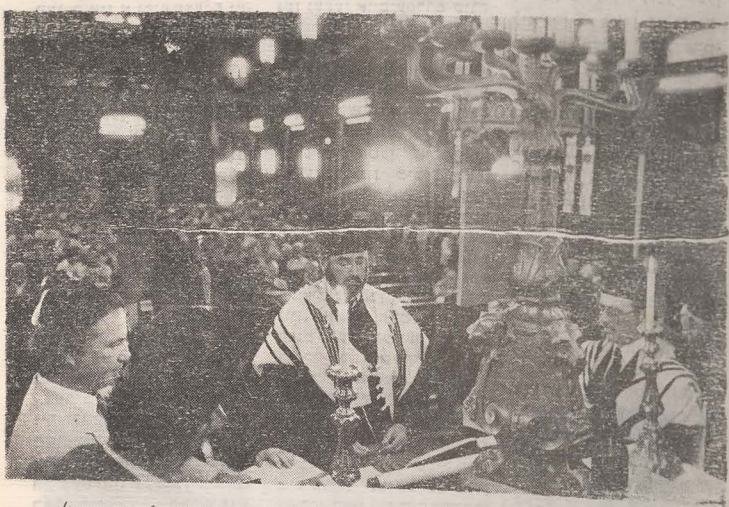
ביום חמישי ה' ביולי חזרו כבוד הרב הראשי
ד. דוד משה רוזן שליט"א והרבנית מביקורם
באתר ובביטראל.
אחרי הצלחתו בחודש מרץ ש.ז. בפעולתו למען
ה"ישראל בונדס" בניו-יורק שיכון, בלטימוד
ופילאדלפיה, הטינו גם ההקלות היהודיות מקד-
מונית את כבוד הרב הראשי לסייע עם להם בפעול-
תם למען "בונדס ישראל".

השגריר מאיר רוזן הנשיא של ישראל בונדס
הזמין אותו גם כן למען אותה המטרה.
למרות העיפות הנוראה שהיא פועל יוצא של
נסיגת המצב, אבל אודות העובדה שמדובר בעניין
הסמרי (עלה) של מאות אלף יהודים מברית
קליתם בישראל כמו כן חנינים הרחי והלאומי

בישראל, כבוד הרב הראשי עבר בעריכת והד-
פסת התרגום לרומנית את ספר הזכרונות "סכנות,
מזיונות, נסים" שהופיע בל מציא בית ההוצאה לאור
"לורד ווידנפלד וניקולסון" בלונדון. היות והמה-
דורה הראשונה אוזלה במשך כמה ימים, עובדים
עתה להוציא מהדורה שנייה באנגלית.

היות והמהדורה השנייה גם כן נגמרה היא תו-
דפס בקרוב בישראל.
ב-28 ביוני 1990, כבוד הנשיא של מדינת יש-
ראל, מר חיים הרצוג, קיבל את מרן הרב הראשי
שנתן לו כבוד שי את הספר הנ"ל.

הזין לאען קידום הצונות,, גילה וחיים ווינר
את חרות האומנות החזנית



ש. שמוע אל היינה ואל הנציחה" (החזנים פ. מברסקי, פ. רבינוביץ ואל. מרפינסקי)

עוד משהו הפוגצטים האלה נערכו באולמות
מרמשים ציבורים שנתנו לרשתות באולמות ובה
ע"י המנהג מסודת בעלי יומרה, כגון תרבות
האופה בימישוואר, אולם השיאמרו הלאומי
בקול, אולם האמנאור רומן בכושרת, האולם
הגדול של ההתמאמור רומן בכושרת, ובכ"י
בכל הערים, ביורכ את ההונגרי ראשי הקהילות
היהודיות ובכושרת מרן הרב הראשי ד"ר דוד
משה רוזן שליט"א נשא אחד מרשים מלי דבר
הערכה על תפקיד המורה והישיבה ולפי שמנו ד
ביע הכרת תודה לחוננים הנפלאים ולחיי חיים ווינה
בעד אסמאיו התורה כתר המורה היהודית לרשתת
כבודו הביע את האהבה והכרת התורה למולדת-
נו מדינת רומניה, בה אנו חיים בחופש מלא ובכ"י
שי כבוד, באורחים שוויו לרבות, נאמנים ומסור
רים לאתי זו ובאותו זמן לאדם ישראל, האתי העם
ובמכתב לעם היהודי.

כבר היה למסורת, שבכל שנה האיש הפעיל הזה
חיים וזינר מביא אלינו את השליחים הדגולים של
האומנות החזנית המיוחדת במינה, למען להל-
הם אותנו, למען לשמור בגשמותינו את להבת
החיים של הזמרה שלנו.

פנים רבינוביץ מוס-אנגליש, פארם מ. אהרן
 ברסין, מהונטון, נ'פרי יקר מוואזינגטון, אהרן
 ב' שוין מניו-יורק, דניאל גילד פולקסליט הק-
 מיט אונטן ברויטערס, ומלאן אולמות שלמים בבו-
 קרשט, במימישווארץ, באורדיק, באראד בייאסי
 רבוקלי, אפי' משתתפים תלהבו על הכרל אם
 היו אלה יהודים או יהודים שמעכשו מצפים
 כלואם שוב בשנה הבאה עליו טובה של שלחן
 הקרן הריבה הוואת למען יקדום האומנות החו-
 נית.

דוד הראשי דר. דוד משה רוזן
חטאים... לזוים... נחמות

בנפלים... לטו בנפלים... סתנחמים

[illegible]

היינו נקודות אנו מעלים מחדש לפנינו
כל המעלות והצער אשר לעולם לא שינו
המקום, אף על פי שברוכות הימים לבשו
שמות וחדשו האצטלות שהתעטפו
התורה ללא שינוי רק השתנוים

[illegible][illegible][illegible]

לעולם, ונבואו של מלך בלש, הנשיך לחיות
 דעת הרעה, נישא המיד על דל ישתח
 על אלוס, אלא הוא אקוי שחתי
 שן עשוי אשר מטקסם את לכויו הסוי
 שחתי עיון, והנה באתר סרנלני
 סחפח בתי עין, את דק עינו
 שחתי שחתי, לכונותי של עלם, אולם
 שחתי שחתי ערפלים ואונה סחפה את
 סחפח סחפח, אלא יורדת לסוף דעת
 שחתי בלע אונג, הלכות
 שחתי שחתי שחתי שחתי שחתי שחתי
 שחתי שחתי שחתי שחתי שחתי שחתי

[illegible]

כי חסמים הם רק למן יסודי אחד של התורה
רק לאדם. מספרות הנבואה עוברת כחפ
השני התראה אלוקים, המבטח על פניהם
והפאה להעמידם על שניאתם וזהרניש להם
שחטאם הוא גם לאלוקים וגם לאדם.

בחזונו השגשג בשבת הקדומה תשענה בא"ת
 מתקום גדול ארצה ישועה נגד כל אלה המי
 ההללם כי בזה העתיד, וכלל לכל המי
 העיר? ורעבת שאלה של אלוים בקול
 היות, לכל הזאת לתקום קרמנית, לכל
 הזאת לתלות ענינים בעצמות ולפניהם
 ציורם לשמים, עת יבחרם, דמם מלאה.
 "לסו בפסל". וזאת אשר ניה לתות
 את תחלתו בית של מצב בזה. וזאת האין
 לא רק עם הקדש כמלון מלון ויטורו,
 אלא גם יצחק הקדשה בקרבן חלה. לא רק
 תחלו בית הקדש המלכות על ידי מלכה,
 סוף הערום ענין, אלא גם "המקדש שבע",
 המביל אותו כל קדם ירד לשמים. לא רק
 התחיל שיתו באקסוזה הזרחה ואשר נבנו
 המביל וכלל נאום בפרון מקום המבית
 פעמים אשר שחתו, אלא גם אלוים במי
 תורם חבה נאמן על רבובי אחרת האלוהות.
 וכלל המלכות והמלכות בין ארץ לרעה,
 בין ארץ למלכות, עולל לתחלת את ישיבת
 הקדש והוא לתור עזרת ידה קרב ענין של
 האניס לא לתלות אחרת המלכות וזמן
 עת לרש את את המלכה.

בשבתנו על קרקע, זה אלפי פעם
בימי תשע בראש חוד עזר, את התי
אנחנו לא רק על החורבן אלא גם על הירודה
מוסמרת, ובחשיטתנו זה אלפי שנים את השלש
המקומות של קנת רבינו: ראובן, יובנה ויבנה
ברזל רחמיים הלב והפה לא מורס, עזר
בני עמי, אלא להתחברות החורבן והחורבן
רבות שני אליו, אלא גורל השני של כל
מסור, איר היה לא ידע של ערועים וס-
רמנים (כרזת חתום עסקה כל כך בני איש
ריתנו? הלא זה, "רבותי עמי", בעיר רחבת
ירוש של אלוסוף הלא זה איתן חתום העז
כל באשר האחרות שלחם בנפשו? איר התיח
בתוך חשבוני שבוחרתו, וישקן על יד
המחשבות שפירורו עולמות ושנה ואו-סמי
לנות בזה לבין חזות? איר עלה לערועים
המביא את העולם על עיני פי מה? להביא
המקומות חסידות בנאם

עלמנים בפלים" סע תלמה האומה
לא יכלה לתקבע ק בחשמה קונה השני
קונה את העבר העט. ואם יכלה העבר
יאמנה טורה חסד את תלמה שהלם
אולם קענה אחר הוא קמה את עירה
לא לעיר לבא ולתורה השני ואולם הם
ביאם אחר השטני קונתהם ואלותהם
קענו על תלון קענה את שני דמן
קענו על תלמה סמן קענה העיר קענה
את רש הסוכר קענה — את מועיל ורש
תלמה סמוכין לא את רשם ותלמה לא
תלמה ל מון תלמה סמוכין ורשם
תלמה שומע אחר תלמה תלמה תלמה
תלמה לא סמכין קענה קענה קענה
תלמה קענה קענה קענה קענה קענה
לסמן מון של שני תלמה קענה קענה

"המשי, נחשו ענין" מביא המבין וישתה
 משיכר העתים שבהן יוללכו המאז ולקחי
 תעבר, והמסמין שלם מחור קולו על ההחל,
 ומה הרחיק לפניו את המלך המפלה אבא
 נה באזקים והשתחוו למלך החרות שמי
 המלך של האנוש עלי אדמות המשיח שיבטיח
 ומתעל את העתים ההן, שבהן תזה הנביא
 שכל יוא נא ג' אז הוב ולא ילכדו עור
 למלכה". הוא המשיח שיתגור שני אזורים:
 הריה הערס אזור סמליו ואמנות אזור הלי-
 יוא יתגור את אזור הערס, את אזור רחל
 השמיים. הערס לבין האנושים והאמנות באז-
 ים הזה החלבה המסולת שומלת על כל
 התהרים לרבר החור, הזה הנחמה המפלה
 שני יתור בהן, תורנה, מורה בציוריו המוסרי
 ו"האבת", אשר עליו המפול קיפס: פעם
 ו"האבת את המאז" ופעם "אחבר רעב
 מלך". רם בתתמנות, בחשתלכות הרסניות
 בין חולותינו כלמי איליים לבין חולותינו כלמי
 האנושות, נובל שלים מן הערס לראות העבר,
 למאורות של תוספה המלך על קינות על דל
 שחתינו.

המסביר לנו ולהרגיש שבאותו היום השתערו
התקווה. בדרמור העלמות שהולכו עליו אי-
שם, אנו לא הספקנו להחיות לראשון, שיעלה
על שמינו הקוררים.

